

Lunds universitet

Historiska institutionen

HISK01, kandidatuppsats

Examinator: Eva Helen Ulvros

Handledare: Ulrika Holgersson

Opponeringsseminarium: 4/6-2013, 14.15, sal 3

Bigi, Dagmar, Hannah och Pär

- En kvalitativ textanalys av *VeckoRevyns* hjärtespaltsrådgivares svar under åren
1950, 1970 och 2010

Teresa Sorribes Bernhard

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s. 2
2. Syfte och frågeställning	s. 2
3. Forskningsläge.....	s. 3
4. <i>VeckoRevyns</i> historia.....	s. 8
5. Teori – genus, kön och heterosexuell matris	s. 9
6. Metod- och materialreflektioner.....	s. 11
6.1. Textanalys	s. 11
6.2. Val av material och urvalsprocess.....	s. 12
6.3. Källkritik	s. 14
7. Disposition	s. 16
8. Analys – Brev och svaren.....	s. 16
8.1. Rådgivare, experter eller biktmostrar.....	s. 16
8.2. Insända brev och dess svar	s. 18
8.2.1. Kategori 1: Val av partner	s. 18
<i>Tema: Starta ett förhållande</i>	s. 18
<i>Tema: Problem i förhållandet</i>	s. 22
<i>Tema: Otrohet</i>	s. 25
<i>Tema: Våld</i>	s. 27
<i>Tema: Stanna i ett förhållande eller avsluta det</i>	s. 28
<i>Tema: Avslutade relationer (efterverkningar)</i>	s. 31
8.2.2. Kategori 2: Singelproblem	s. 33
<i>Tema: Rädsla för att få barn</i>	s. 35
8.2.3. Kategori 3: Övriga relationer	s. 36
<i>Tema: Tillit och regler</i>	s. 36
<i>Tema: Bemötande</i>	s. 38
<i>Tema: Ansvar</i>	s. 41
9. Slutsatser och sammanfattning.....	s. 44
10. Förslag till vidare forskning	s. 48
Käll- och litteraturförteckning.....	s. 49
Appendix: Exempel på spalterna från 1950, 1970 och 2010	s. 51

1. Inledning

När jag gick i högstadiet runt millennieskiftet prenumererade jag och alla mina tjejkompisar på *VeckoRevyn*. Den damp ner i brevlådan varannan vecka och det var någon slags tävling om vem som hann läsa ut den först av alla. Helst skulle man ha läst hela till dagen därpå så att alla kunde prata om allt som stod i den tillsammans i skolan. Ibland var vi allihop hemma hos någon när tidningen kom. Då läste vi den högt för varandra. Vi trånade över de snygga killarna på planschern, engagerade oss i noveller, skrattade åt fula kläder, våndades över att vi inte hade råd med andra kläder, avundades tjejerna på redaktionen och klagade på kändisuttalanden. Och så hjärtespalten. Upplevelserna är väldigt blandade kring denna spalt som egentligen var två hela sidor om sex- och samlevnad med allt vad det innebar. Det fanns gånger då vi fnissade åt sexfrågor, klagade på folk som inte visste vad klitoris var och låsades som att vi kunde mycket mer om sex än vad vi faktiskt gjorde, ibland läste vi med skräckblandad förtjusning om konstiga pojkvänner som åt snor eller som ville ha analsex, och ibland så riktigt vältrade vi oss i hur illa vissa människor hade det i sina relationer. Åh, så lyckligt lottade vi var som slapp allt det där relationstjafset, sa vi, som ville vara feminister. Men när vi inte var i grupp längre, när man var tillsammans med den tjejen som man var lite bättre kompis med än vad man var med de andra, då kom sanningen fram, har det visat sig nu i efterhand. Vi ville alla ha en kille. Vi har erkänt det allihopa, en efter en. Det var coolt att ha pojkvän, för då var man mogen, och då blev man populär på skolan. Drömmen.

Hon som svarade på frågorna i sex- och samlevnadsspalten när jag läste hette Hannah, och hon verkade vara så schysst. Henne ville vi alla vara kompis med, fast samtidigt var hon som en häftig storasyrra som satt inne på en massa erfarenhet av killar, sex, ja, av Livet med stort L. Jag har många gånger tänkt på vilken inverkan min *VeckoRevyn*-period har haft i mitt liv och på mina uppfattningar kring utseende, pengar och relationer. Kanske har Hannah påverkat mig än vad jag tidigare tänkt på. Kanske är jag inte ensam om detta?

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att se på hur veckotidningen *VeckoRevyn* under de första tre månaderna från de tre årgångarna 1950, 1970 och 2010 har uppmuntrat och rått sina kvinnliga läsare att förhålla sig till människorna i sin omgivning. Genom att djupanalysera de problemspalter som består av läsarfrågor och som berör just ämnet samlevnad på olika nivåer, vill jag försöka utröna hur en genusuppfattning har skapats och utvecklats i detta medium.

Min frågeställning blir således:

- Konstruerar/reproducerar rådgivarna genom sina svar heteronormativitet? Om ja, görs detta på olika sätt i de olika årgångarna?

För att underlätta arbetet och för att tydligare kunna nå ett svar på denna fråga vill jag även ställa ett par underfrågor:

- Om heteronormativitet skapas av rådgivarna, hur förhålls detta till skapandet av genus?
- Vilken är rådgivarens röst som svarar och (eventuellt) hur ändras den?
- På vilket sätt påverkar tidningen rådgivaren med genrens utformning?
- Hur tilltalar rådgivarna kvinnorna?

3. Forskningsläge

Veckopressen är ett medie som har väckt intresse inom flera olika fält. Därför har den studerats såväl inom sociologiska och journalistiska kretsar som vid institutioner för språkvetenskap och för historia. Inom historia har bl.a. Kim Salomon, Charlotte Tornbjer och Marie Cronqvist¹ tagit sig an material från detta område, men ingen av dem har fokuserat på just de problemspalter och rådgivningskolumner som ofta förekommer i dessa tidningar.

Internationellt finns också en mångfacetterad forskning, men inte särskilt mycket om frågespalter. Dock skriver den engelska forskaren med inriktning på kvinnostudier Margaret Beetham i *A Magazine of Her Own?* bl.a. om Annie Swan som på 1890-talet blev den första agony aunte (ungefär som svenskans biktmoster) i modern mening. I Swans spalt 'Over the Teacups' fanns ett forum för kvinnor där de kunde prata om sina bekymmer och funderingar som gällde livet och arbetet i hemmet. Män var visserligen också tillåtna att skriva in, men spalten var egentligen riktad till medelklassens vita kvinnor från Storbritanniens imperiums alla hörn och tanken var att samtalet skulle ha samma stämning som den som uppstår när goda vänner talar över en kopp te, därav namnet och begreppet 'over the teacups'.²

Som en av de första svenskar som tittade på veckopressen ur ett forskningsperspektiv har litteraturvetaren Lisbeth Larsson gjort en slags översiktsmodell där hon delar upp veckopressen i olika kategorier: familjetidningar, kvinnotidningar och manstidningar³. Genom förändringar och omlanseringar kan tidningar resa mellan kategorierna beroende på hur

¹ Se bl.a. Kim Salomon, *En femtiotalberättelse* (2007), Charlotte Tornbjer, *Den nationella modern* (2002), Marie Cronqvist *Mannen i mitten* (2004).

² Beetham, 1996, s. 166-169.

³ Lisbeth Larsson, *En annan historia: om kvinnors läsning och svensk veckopress*, Stockholm 1990, s. 97-99.

innehållet framställs, prioriteras och vem det riktar sig till. Exempelvis har *VeckoRevyn* gått från att tillhöra den kvinnligt dominerade familjetidningskategorin när den lanserades 1935 till att under 70- och 80-talet rikta sig mer åt ungdomar och idag snarare rikta sig till unga kvinnor⁴. Under 1970- och 80-talet fanns en diskussion kring veckopressens skadliga inflytande över sina läsare och från vänsterhållet kom kritiken att handla om den samhällsordning som framställdes genom magasinen, d.v.s. den patriarkala strukturen⁵. Larsson kommer – i grova drag – fram till att kvinnor läser engagerat och identifierande medan män läser mer distanserat, och att detta intellektuella manliga läsandet också idealiseras⁶. Att kvinnors “triviallitteratur” ses mer som en verklighetsflykt utan några intellektuella utmaningar håller hon inte med om, eftersom hon för en något långsökt argumentation kring att detta är kvinnors sätt att ta avstånd från den manliga värld som de inte uppskattar, eller snarare: Larsson ser denna flykt från verkligheten mer som ett omfattande av en annan verklighet – omsorgsvärldens⁷. Hennes bok var tänkt som ett feministiskt inlägg i diskussionen kring veckopressen och hon vill höja anseendet på triviallitteraturläsningen, men säger samtidigt att veckopressen kan ses som en slags mentalitetshistoria eftersom att den ständigt söker sina läsare och vill tillgodose deras behov⁸. Detta leder dock till att en särartsfeminism framkommer och att veckopressens maktfaktor (d.v.s. den makt de besitter som utövare av inflytande på sina läsares världsuppfattning och ideal) förbises. Kombinationen av en identifierande kvinnlig läsare och texter som handlar om hushållsarbete skulle kunna uppfattas som förödande för ett jämställdhetsarbete, men detta är dessvärre inget som Larsson reflekterar över.

En av de svenskar som har skrivit mest om veckopressen är journalistikforskaren Gullan Sköld och hon har dessutom i sin bok *Ett rum för råd och tröst* haft fokus på just hjärtespalters innehåll och dess funktion. Hon har själv jobbat som veckopressjournalist och ett av syftena med hennes bok är att förbättra synen på veckopressen och försvara kvinnors läsande av triviallitteratur. Dessvärre leder detta i vissa fall till att hon inte problematiserar veckopressen eftersom att hon inte ser den makt som jag anser att all media har i form av sin möjlighet till påverkan av samhället. Hon menar dock att den huvudsakliga anledningen till att folk skriver till problemspalter är för att de vill få råd eller tröst av en professionell eller

⁴ Larsson, 1990, s. 119 och 150.

⁵ Ulrika Holgersson, *Populärkulturen och klassamhället: arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Stockholm 2005, s. 144.

⁶ Larsson, 1990, se bland annat 237-240.

⁷ Larsson, 1990, s. 237 och 245.

⁸ Holgersson, 2005, s. 139-140.

åtminstone klok och erfaren person, i frågor som rör nära relationer med t.ex. sin familj, partner eller vänner⁹. Efter att ha tittat på *VeckoRevyns*, *Året runts* och *Damernas Världs* frågespalter från 1940-talet till idag, kan hon konstatera att den dominerande kategorin frågor berör sex- och samlevnad i olika former, men hon menar också att uttryckssätten och inställningarna i frågorna ändras över tid; under de första decennierna finns många frågor om vett och etikett samt om utbildning, medan det med start under 1990-talet börjar dyka upp allt fler medicinska frågor om exempelvis HIV¹⁰. Skölds undersökning visar på att tonen i svaren i de tidigare årgångarna kunde vara ganska barsk och att de frågande kunde bli rejält tillknäppta på näsan¹¹, men att denna utvecklas med tiden och i nutid så är det snarare ett samtal som förs likt mellan två väninnor¹². Sköld påpekar också att även om tillgången till information har ökat explosionsartat p.g.a. tillgången till internet, så har efterfrågan på problemspalter inte har minskat för det¹³. Hon kommer också fram till att veckotidningarna på ett mycket tydligt sätt delar upp och definierar vem och vad som är kvinnligt respektive manligt. Männens explicita frånvaro "kompenseras" med att majoriteten av alla frågor rör en relation mellan en man och en kvinna på något vis. Det är också denna dualism som är grunden och kassakon för veckopressen men dessvärre tar Sköld inte upp detta så väl som önskat och hon för endast ett relativt otydligt resonemang kring att det är just denna uppdelning som ger kvinnan makt genom att "kvinnornas särart [inte ses] som någon begränsande tvångströja utan som en frigörande potential"¹⁴.

I antologin *I sitt sammanhang* menar sociologen Anna-Karin Kollind att hjärtespalter kan ses som arenor för politik. Genom att (främst) kvinnor ger uttryck för de problem som tynger deras vardag, med historier om utsatthet och underordning, blir spalterna material för mikrohistoria med fokus på maktrelationer¹⁵. Veckopressen är en slags kultur, och Kollind menar att människor som har problem i sina liv i större utsträckning söker sig till olika typer av kultur – i detta fall en kultur som dessutom bidrar med svar på deras problem. I det interaktionsfält som hjärtespalterna utgör återfinns tre huvudaktörer: skribenterna, läsarna och rådgivarna. Skribenterna skapar kulturen i form av att de delar med sig av sina bekymmer, rådgivarna blir genom sina svar kultur av sina åsikter och värderingar som ofta ska agera

⁹ Gullan Sköld, *Ett rum för råd och tröst veckotidningarnas hjärtespalter från 1940-talet till idag*, Stockholm, 2003, s. 11-12

¹⁰ Sköld, 2003, s. 11.

¹¹ Sköld, 2003, s. 24.

¹² Sköld, 2003, passim.

¹³ Sköld, 2003, s. 203.

¹⁴ Sköld, 2003, s. 231-233.

¹⁵ Anna-Karin Kollind, "Hjärtespalten – En plats för vardagslivets mikropolitik" i *I sitt sammanhang: essäer om kultur och politik tillägnade Rolf Törnqvist* (red.) Micael Björk & Marita Flisbäck, Eslöv 2005, s. 213.

normaliserande. Rådgivarna får här en viktig roll då de kan välja vilka brev som ska publiceras, och läsarna – som är en mindre synlig grupp – tar i sin tur åt sig av problemspalternas innehåll och konsumerar alltså kulturen. Det är också genom läsarnas existens som skribenternas berättelser går från att vara privata till offentliga. Kollinds poäng är att hjärtespalterna är forum för människor som försöker ta sig ur sin befintliga livssituation och då kan dra nytta av den kulturella resurs som återfinns i spalterna¹⁶. Det som är intressant med Kollind är uppmärksammandet av veckopressen som en mikropolitisk arena, vilket är vad jag också vill göra i denna uppsats. Därför ställer jag mig emot Skölds ställning där problematiserandet av veckopressen utelämnas, vilket gör att hennes och min undersökning skiljer sig åt, även om vi tittar på *VeckoRevyns* hjärtespalter under ungefär samma period.

Även historikern Ulrika Holgersson tar upp bilden av den föreställda läsaren som i den tidiga veckopressen antogs vara “den vita, heterosexuella medelklasskvinnan [vars] erfarenheter [fick] representera alla andra människor av samma kön”¹⁷. Detta är även den bild som fått stå som kvinnoideal under mycket lång tid, och vars eftereffekter kan skönjas än idag då veckopressen genom sitt schablonmässiga framställande av kvinnor och män även bidrar till att framhäva en könsuppfattning som ger kvinnor och män olika egenskaper p.g.a. deras biologiska kön¹⁸. Å andra sidan menar Holgersson att veckopressen i viss mån även gav utrymme för åsikter och upplevelser som inte tillåtit i annat material såsom partiprotokoll eller välgörenhetsföreningars texter etc.¹⁹. Även om veckopressen agerade under normgivande diskurser kunde t.ex. “klassamhällets tankestrukturer gestalt[as], genom att man agerade genus och klass i ett öppnare, ojämnt, men trots allt mer varierat spel”²⁰. Därför anser hon också att denna typ av litteratur kan bidra till en förståelse för hur människor kunde skapa sina identiteter inom de ramar som gavs²¹.

Det finns fyra stycken motsvarande kandidatuppsatser som handlar om *VeckoRevyns* samlevnadsspalter, men dessa har en annan infallsvinkel än vad jag ämnar ha. Karolina Henrixon gör visserligen i sin historie-c-uppsats *Sex, kärlek och relationer i VeckoRevyns frågespalter 1949-2009* en historisk textanalys av samlevnadsspalterna, men hon utgår från Yvonne Hirdmans strukturalistiska genusteori om genuskontrakten vilket ger en relativt

¹⁶ Kollind, 2005, s. 213-215.

¹⁷ Holgersson, 2005, s. 93.

¹⁸ Holgersson, 2005, s. 128.

¹⁹ Holgersson, 2005, s. 154.

²⁰ Holgersson, 2005, s. 154-155.

²¹ Holgersson, 2005, s. 155.

stelbent syn på hur kvinnor och män gör kön i och med frågespalterna. Eftersom att Henrixon använder sig av sju stycken årgångar vilket genererar mycket stora mängder material förhindras hon från att verkligen gå på djupet i materialet och hennes två slutsatser blir därför också bara att: det anses numera vara normalt att be om hjälp via frågespalter samt att läsarna inte verkar bry sig nämnvärt om vem personen som svarar på frågorna är och vilken utbildning denna har. Hon menar också att frågespalter fortfarande är nödvändiga eftersom att vårt samhälle är så sexualiserat och detta skapar nyfikenhet som behöver stillas²².

De andra uppsatserna²³ är skrivna inom journalistisk, medie- och kommunikationsvetenskap respektive samhälls- och kulturanalysfältet. Vanda Ljungstedt Wide & Matilda Mattson Fröjd tittar på hur tilltalet i hjärtespaltarna skapar en bild av hur en flicka ska vara och kommer fram till att *VeckoRevyn* eventuellt skapar problem som inte fanns från början genom att ständigt uppmuntra till förändring i både utseende och beteende. Elin Willner Hjelm tittar med ett genusperspektiv på hur bildmaterialet i *VeckoRevyn* förmedlar hur kärleksrelationer ska se ut. Hon kommer fram till att tidningen har potential att förändra diskursen kring kärleksrelationen då de framställer kvinnor och män jämställt, men att de samtidigt fortsätter att framställa traditionella genus- och relationsstereotyper, vilket kan hämma denna utveckling. Slutligen använder Lisa Nilsson sig av diskursanalys för att titta på hur kvinnan framställs i bild och text i *VeckoRevyn* under 90-talet och kommer fram till att det finns dubbla budskap där kvinnor först ska finnas till för sig själva, för att på nästa uppslag uppmuntras att förändra sig för att blir omtyckta av andra.

Således är det ingen som har tittat på hur de relationsexperter som kommer till tals i hjärtespaltarna i *VeckoRevyn* är med och skapar och/eller återskapar skilda genusediteter för kvinnor och män. De tidigare arbetena har heller inte studerat exakt samma årtal som jag kommer att göra, vilket innebär att det också är olika experter som skriver under de undersökta perioderna och således finns det ytterligare en anledning till att titta på detta material. Utöver detta är jag också den första som djupdyker istället för att föra en relativt

²² Karolina Henrixon, *Sex, kärlek & relationer i VeckoRevyns frågespalter 1949-2009*, kandidatuppsats, Sektionen för humaniora, Högskolan i Halmstad, 2010.

²³ Vanda Ljungstedt Wide & Matilda Mattson Fröjd, *Dubbla och dolda budskap - En studie av Veckorevyn som din handbok i konsten att bliva en god flicka*, kandidatuppsats, Institutionen för kommunikation, medier och it, Södertörns högskola, Huddinge, 2010; Lisa Nilsson, *A Womans Worth - En studie av hur genus produceras i Veckorevyn* kandidatuppsats, Institutionen för tematisk utbildning och forskning - ITUF, Campus Norrköping, Linköpings universitet, 2005; Elin Willner Hjelm, *Kärlek 2010 - en studie i Veckorevyns representationer av kvinnor, män och tioner*, kandidatuppsats, Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap, Örebro universitet, 2011.

ytlig diskussion p.g.a. det stora antalet nedslag som de andra författarna valt att göra. Jag ställer mig kritisk till såväl Skölds som Larssons hållning om att rådgivningsspalter inte har någon större påverkan på samhällsstrukturer och vill därför snarare placera mig samman med Kollind och Holgersson som ser de maktstrukturer som påverkar innehållet och således även mottagarnas världsuppfattning.

4. *VeckoRevyns* historia

VeckoRevyn grundades 1935 och gavs ut av Bonnier Tidskrifter och till en början var tidningen tänkt att vara ett aktualitetsmagasin för hela familjen och hade många illustrationer, men strävade samtidigt efter att vara ungdomligare än sin konkurrent *Vecko Journalen*²⁴.

Veckorevyn var tillsammans med *Året Runt* och *Hemmets Veckotidning* den största tidningen inom populärpressen; under 50-talet kom alla tre upp över 400 000 exemplar²⁵. Under 60-talet kom veckopressen och däribland *VeckoRevyn* att kritiserats starkt för att bl.a. vidmakthålla den klassbestämda samhällsstrukturen och för att den, med sin ovilja att protestera mot samhällsproblem, även bidrog till att bibehålla den patriarkala ordningen. Därutöver rådde en uppfattning om att veckopress var dåligt för moralen och faktiskt farligt att konsumera i allt för stora mängder och som Barbro Backberger uttryckte det: “för många människor, särskilt kvinnor, verkar t.ex. veckotidningskonsumtionen att vara en sorts narkomani”²⁶.

Ändå ökade försäljningen av dessa tidningar i ett par år till, men under 70-talet gick *VeckoRevyn* ner i antal sålda upplagor vilket ledde till att en nylansering skedde 1978 och tidningen tog ytterligare ett steg mot mode- och nöjesvärlden och riktade sig i än större grad mot kvinnor och ungdomar²⁷. 11 år senare, 1989, försökte tidningen sig på en nylansering till, där tanken var att satsa på vuxna kvinnor i åldern 20-35 år, men det hela blev en flopp och tidningen hotades med nedläggning. Den som tog sig an uppgiften att rädda tidningen var Amelia Adamo, som 1991 ändrade målgruppen till medelklasstjejer som hade ett delat intresse för mode, utseende, relationer, kändisar, studier och karriär. Tidningen blev en succé, men vid slutet av milleniet dalade försäljningssiffrorna igen. År 2000 tog Emma Hamberg över rodret för tidningen och ändrade dess innehåll en del: hon tog bort Fröken Sverigetävlingen, hon placerade killar på framsidan, och artiklar som framhöll pinnsmåla modeller

²⁴ <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/veckorevyn>, 2013-03-29, sökord: VeckoRevyn.

²⁵ Lars-Åke Engblom, Karl Erik Gustafsson & Per Rydén, *Den svenska pressens historia. 4, Bland andra massmedier (efter 1945)*, Stockholm 2002, s. 59.

²⁶ Engblom, Gustafsson & Rydén, Stockholm 2002, s. 206-207.

²⁷ <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/veckorevyn>, 2013-03-29, sökord: VeckoRevyn.

eller gör-om-mig-trick togs bort²⁸. Idag är det Linda Öhrn som är chefredaktör och på *VeckoRevyns* hemsida går att läsa att “VeckoRevyn är Sveriges största tidning och webbsida för unga kvinnor. Här hittar du allt om sex, relationer, jobb, karriär och utbildning, shopping, smink, bloggare och kändisar”²⁹.

Från grundandet 1935 till 1999 gavs tidningen ut varje vecka, men mellan 1999 och 2011 minskade utgivningen till varannan vecka. Numera ges tidningen endast ut en gång i månaden³⁰ och finns även på nätet (www.veckorevyn.com) där man gratis kan läsa en stor del av papperstidningens innehåll.

5. Teori – genus, kön och heterosexuell matris

Användandet av begreppet ‘genus’ är vida omtvistat. Till en början använde man sig i Sverige även av det engelska ordet ‘gender’, men numera används oftast det svenska ordet ‘genus’ när de socialt konstruerade könsskillnaderna omtalas. Eva Lundgren-Gothlin, sociolog med inriktning på genusforskning, betonar dock att ‘genus’/‘gender’ är begrepp som ständigt diskuteras och att det inte finns någon konsensus kring dess definition³¹. En viktig aspekt i diskussionen är om det som i vardagstal kallas för det ‘sociala könet’³² kan ses som direkt beroende av det ‘biologiska könet’ (eller bara ‘kön’, eller engelskans ‘sex’)? Många gånger har det ‘sociala könet’/‘genus’ setts som en direkt följd av vilket ‘biologiskt kön’ som en person har, men detta resonemang har ifrågasatts kraftigt den senaste tiden³³. Ytterligare andra har sett genus som en *roll* som kvinnor och män tar på sig att spela, men eftersom denna metafor har inbyggt att det även är enkelt att klä av sig denna roll vid behov, har detta begrepp lämnats därhän och istället talas nu hellre om *genusidentiteter*.³⁴ Jag kommer i hädanefter i denna uppsats att likställa engelskans ‘gender’ med svenskans ‘genus’ och engelskans ‘sex’ med svenskans ‘kön’.

Att uttrycka genus som en identitetsprocess är något som litteratur- och retorikprofessorerna Judith Butler har ägnat mycket tid åt. Hon menar på att genus uppstår i de handlingar som människor utför. Dessa handlingar är i sin tur en spegling eller härmning av andra människors

²⁸ Engblom, Gustafsson & Rydén, Stockholm 2002, s. 311.

²⁹ <http://www.veckorevyn.com/OM-VR/Kontakt/>, 2013-04-01.

³⁰ <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/veckorevyn>, 2013-03-29, sökord: VeckoRevyn.

³¹ Eva Lundgren-Gothlin, *Kön eller genus?*, Göteborg, 1999, s. 4.

³² Eller genus/gender.

³³ Lundgren-Gothlin, 1999, s. 4.

³⁴ Lundgren-Gothlin, 1999, s. 5-7.

tidigare handlingar och är alltså inte originella handlingar, utan snarast kopierade handlingar. Det är detta ständiga handlande och agerande som hon anser är grunden i det agerande könet; det performativa könet. Genom att utföra handlingar som syftar till att skapa skillnader mellan män och kvinnor så reproducerar vi bilden av att det finns skillnader mellan just män och kvinnor och att detta uppträdande på manligt och kvinnligt sätt också skapar ett manligt genus och ett kvinnligt genus. Butler menar dock att *genus inte finns från början*, och att det därför är vi själva som i våra medvetna eller omedvetna val (genom att göra kvinnliga eller manliga handlingar) hjälper till att återskapa, befästa och kopiera bilden av det som från början egentligen inte fanns: genus. Således blir genus en reproduktion av tidigare redan kopierade handlingar som vi kulturellt har bestämt är antingen kvinnliga eller manliga³⁵. Eller annorlunda uttryckt: genus är en kopia av en kopia.

Butler påpekar att det finns en heterosexuell matris som inte tillåter utrymme för det som faller utanför ramarna för vad som "är" en kvinna eller man. Hon menar att individer blir 'humaniserade' av att vi i den moderna kulturen har skilda genus, och att vi till och med straffar dem som inte reproducerar sitt genus på "rätt sätt". Således uppfattas det som förvirrat när t.ex. biologiska män klär ut sig till kvinnor eller tvärtom. Crossdressing och drag blir därför, i Butlers mening, det ultimata beviset på att genus är ett mänskligt påhitt utan egentlig bas att stå på. Butler har skrivit: "Genom att imitera genus avslöjar drag-showen implicit den imitativa strukturen hos genus självt – liksom dess tillfällighet"³⁶. Det betyder att om t.ex. en människa med kvinnlig biologi väljer att inte upprepa de handlingar som skulle gett henne en kvinnlig genusidentitet, så bryter hon även det generella genusmönstret för kvinnor. Hon blir lite "konstig", lite queer. Jag uppfattar det som att Butler också menar att vi som kollektiv kan välja att inte upprepa de typiskt kvinnliga eller manliga handlingar som i nuläget skapar kvinnliga och manliga genus, och därigenom skapa nya sätt att förhålla oss till varandra.

Judith Butler skriver på ett alltifrån enkelt sätt, men sociologen Margareta Lindholm har gjort en tolkning i *Tvärtanten*. Hon framhäver främst Butlers mening och kritik om att könskategorierna som råder idag (där kvinna och man ställs som två sidor i en dikotomi och alltså ömsesidigt utesluter varandra) helt vilar på idén om heterosexualitet och heterosexuell

³⁵ Judith Butler, "Det performativa könet", *Res publica*, 1997:1, (ur *Gender Trouble*), s. 17 och 21.

³⁶ Butler, 1997:1, s. 18-19.

könsidentitet som naturgiven och att detta inte ifrågasätts³⁷. Det är också en kritik mot att det socialt skapade könet nödvändigtvis måste utgå från det biologiska könet. Lindholm skriver:

“antagandet om ett binärt könssystem (dvs ett könssystem som nödvändigtvis består av två storheter) bygger på att man implicit antar att “gender” härmar “sex”, eller att “gender” på något annat sätt *avspeglar eller bestäms* av “sex”. Och “sex” förstås på något vis som *prediskursivt*, något som är naturgivet: det finns två biologiska kön som de sociala könen är tolkningar av. [...] I denna framställning finns det någon slags bindande länk mellan “sex” och “gender”, där “sex” som kulturellt oberoende bildar en *möjlighetsgräns* för vad “gender” kan vara”³⁸ (mina kursiveringar).

Detta citat tycker jag på ett enkelt sätt sammanfattar den diskussion gällande användandet av begreppen genus och kön som togs upp i början av teorikapitlet. Lindholm menar vidare att denna ordning mellan “gender” och “sex” är helt beroende av den heterosexuella matrisen enligt vilken “sex” leder till “gender” som i sin tur leder till “desire” (sukt/begär) för det motsatta “gender”, och där den som inte följer denna linje anses “onormal”³⁹. Utöver detta är systemet uppbyggt på ett sätt som framställer den heterosexuella matrisen som naturlig, något Butler inte anser stämmer, då hon menar att den heterosexuella matrisen *också* är en social konstruktion⁴⁰. Och eftersom både den heterosexuella matrisen samt genus/kön konstrueras av en följd härmningar och upprepningar, finns det en förändringspotential i just det faktum att det *inte existerar ett original* och alltså heller *inget naturgivet handlande*⁴¹.

6. Metod- och materialreflektioner

6.1. Textanalys

Jag kommer i denna uppsats att utföra en kvalitativ textanalys av mitt insamlade material. Textanalys kan delas upp i tre faser där man först ser till den språkliga meningen och alltså t.ex. översätter “voro” till “var” etc. och tolkar uttryck som kanske är förlegade idag. Detta görs för att ens kunna förstå texten för att sedan kunna gå vidare till fas två: budskapsletandet, som går ut på att försöka förstå vad författaren försöker och vill säga, för att slutligen landa i fas tre där den egna tolkningen av texten och dess innehåll sker⁴². Därtill gynnas en textanalys om man har insikt om det som skrivs är typiskt för författaren samt vad författaren är för typ av person. Detta betyder att det är intressant att se på hur skribenten uttrycker sig, vad den vädjar till (förnuft eller känsla) och hur denne förhåller sig till sina läsare/mottagare; om hen är personlig eller opersonlig. Utöver detta spelar även kontexten en stor roll⁴³, d.v.s. att

³⁷ Margareta Lindholm, ”Gender Trouble”, i *Tvärtanten*, 1993:1, s. 8.

³⁸ Lindholm, 1993, s. 9.

³⁹ Lindholm, 1993, s. 9.

⁴⁰ Butler, 1997:1, s. 17.

⁴¹ Lindholm, 1993, s. 10.

⁴² Knut Kjeldstadli, *Det förflutna är inte vad det en gång var*, Lund 1998, s. 178.

⁴³ *Ibid.*

situationen då texten skapas påverkar dess innehåll, men även genren som texten skrivs inom sätter ramarna för vilket sätt man kan uttrycka sig på. Detta kan skönjas genom att undersöka om det finns vissa former, uttryck och teman som återkommer⁴⁴.

Jag kommer att försöka ringa in genren genom att se om rådgivarna är personliga eller opersonliga i sitt tilltal, om de implicit eller explicit uttrycker åsikter kring genusidentiteter samt om de framhåller sig själva som subjektiva eller objektiva när de svarar. Jag kommer att försöka ha i åtanke den makt som rådgivarna besitter gentemot läsarna i och med att de väljer vilka brev som ska presenteras, och det är genom dessa filter som jag vill söka att förstå de argument, råd och attityder som synliggörs. Judith Butlers teori om heterosexuell matris och skapandet av genusidentiteter kommer även att vävas in i analysen. Jag vill med hjälp av just denna teori om det reproducerande handlandet se om även problemspalterna medverkar till att befästa bilder av kvinnor och män som olika. Således kommer jag att leta efter hur och när den heterosexuella matrisen uppstår samt försöka utröna hur skapandet av genusidentiteter bidrar till denna.

6.2. Val av material och urvalsprocess

Eftersom att jag ville titta på hur problemspalter förmedlar relationstips till sina läsare över tid, behövde jag titta på en tidning som under den undersökta perioden haft just frågespalter. *VeckoRevyn* har sedan sin start 1935 haft olika typer av frågespalter och alltid på ett eller annat sätt besvarat samlevnadsfrågor. I min sökprocess letade jag upp material som tryckts med 20 års mellanrum för att få en kontinuerlig utveckling och fick fram problemspaltsmaterial från 1950, 1970, 1990 och 2010. I och med att lagen om särbeskattning kom 1971, samt att 1968-rörelsens alla effekter förmodligen påverkade många kvinnors medvetande om sina egna positioner i samhället, var 1970-talet av intresse. Jag valde därför att titta på *VeckoRevyn* från år 1970. Vidare har jag länge varit intresserad av 1950-talet, årtiondet som har kallats hemmafruarnas gyllene decennium. Det är också en tid som står i väldigt stark kontrast till 70-talets frigörande era. Således valde jag 1950 som studieår för att kunna göra en jämförelse mellan dessa väldigt olika två år. Dessvärre har jag p.g.a. tids- och platsbrist valt att inte ta med materialet från 1990, däremot fick 2010 vara med, som ett slags exempel på vår samtid. Jag är medveten om att det blir olika antal år mellan studiematerialet, men hoppas

⁴⁴ Kjeldstadli, 1998, s. 180-181.

att min motivering till valet av årtal kan bringa förståelse för processen och urvalet.

VeckoRevyn har numera även en hemsida som ett slags komplement till tidningen. Där finns bl.a. en flik som heter "Sex och samlevnad" dit läsarna kan skicka sina frågor. Konceptet är detsamma som i tidningens sex- och samlevnadsspalt, och frågorna är av samma art. Jag valde att inte ta med frågor från hemsidan, då jag inte tror att resultatet kommer att påverkas av detta.

Under 1950 och 1970 kom *VeckoRevyn* ut en gång i veckan, medan den under 2010 kom ut varannan vecka. Det blir snabbt en stor mängd material och eftersom jag konstaterat att typen av frågor inte påverkas av vilken månad som tidningarna var tryckta, har jag valt att bara ta med det material som publicerats mellan den 1:e januari och den 1:e april i varje årgång. Analysen har delats upp i tematiska kategorier istället för att bara kronologiskt redovisa insändarna och dess svar. Jag kommer att göra komparationer mellan årgångarna då liknande frågor ställs, för att se om det sker en förändring i attityden till olika problem och frågor, samt för att se om konstruerandet av heteronormativitet och genus sker på skilda sätt i de olika årgångarna. Jag har valt att bara titta på de spalter som utger sig för att behandla samlevnadsfrågor. Således finns det i 1970 års upplaga en spalt om mattips där man kan utvärdera vissa genusmönster, precis som det i 1950 års upplaga finns en spalt med namnet 'Vett och Etikett' där man ex. kan läsa om vilken ordning gästerna ska visas till bordet under ett jubileumsfirande. 2010 års upplaga har såväl en hälso- och motionsspalt, samt en spalt där en sierska svarar på läsarnas frågor om allt från var en borttappad ring skulle kunna återfinnas till hur deras häst egentligen mår. Men då samlevnadsspalten är ett genomgående inslag i alla mina undersökta årgångar, är det dessa jag tittar på för att se hur just denna genre förändrats.

De kategorier som finns i analysen är *Val av partner*, *Singelproblem* och *Övriga relationer*. Jag har valt ut några insändare från varje kategori, men under vissa teman (som presenteras senare) finns inte alla årgångar representerade. Detta beror dels på platsbrist, men också på att vissa svar varit mycket korta, eller att det fanns andra likande fall som redan tagits upp. I vissa fall skulle samma insändare kunna hamna under två kategorier, men jag har i dessa fall valt att placera dem i den kategori som själva frågan främst berör, inte det svar som ges. D.v.s. att om frågan handlar om hur en kvinna ska förhålla sig till sin otrogne man, och svaret blir att hon bör skilja sig, så hamnar frågan under otrohet och inte under skilsmässa, eftersom att det var otroheten som var grundproblemet. Det finns en del insändare som berör frågor om

utbildning, karriär samt rent sexualbiologiska frågor som jag har valt att sälla bort, eftersom att jag vill koncentrera mig på det samtal som rör samlevnad på olika sätt. Jag har också valt att inte ta med de frågor som berör sexlivet och problem inom sexlivet. Detta gjorde jag främst p.g.a. platsbrist, men också för att denna kategori endast fanns i tidningen från 2010.

Efter att ha läst alla frågor och svar som getts under den undersökta perioden i alla frågespalter som uppenbarat sig, har jag genom en rad sällningsprocesser kommit ner till ett antal av 85 insändare med tillhörande svar. Till en början sållade jag alla frågor som skickades in av män. Anledningen till att jag gjorde detta, var för att jag ville se hur tidningen direkt riktar sig till de kvinnliga läsarna. Jag är medveten om att det i ett svar till en man även kan finnas implicita förslag för hur en kvinna ska förhålla sig till en man, men har ändå valt att inte ta med dessa, också för att materialet redan är väldigt stort. I de fall där en man och en kvinna har skrivit ihop, t.ex. i egenskap av farföräldrar, har jag valt att ta med dessa. När det inte tydligt framgått om det är en kvinna eller en man, t.ex. när bara ett barn beskrivs som "min dotter", har jag valt att undersöka hur tidningen förhåller sig till denna könsneutralitet eller om de utgår från att skribenten är en kvinna eller man.

Sedan dess start har *VeckoRevyn* haft ett par olika stavingar på sitt namn, men jag har valt att använda dagens staving: *VeckoRevyn*. I litteraturen kring spalter där läsarna kan skicka in frågor används en rad olika ord, bl.a. frågespalt, problemspalt, hjärtespalt och läsespalt. Jag kommer i denna uppsats att använda dessa ord synonymt med varandra och helt enkelt avse just läsarbaserade spalter med svar från tidningens samlevnadsexpert. Likaså kommer jag att likställa uttrycken heterosexuell matris med heteronormativ matris, heteronormativitet, tvåsamhet och heteronormativ tvåsamhet, huvudsakligen för att kunna variera språket något. Därtill kommer jag att frånga Butlers strikta användande av endast ordet kön, och istället använda ordet kön som 'det biologiska könet' och genus som 'det sociala könet'.

6.3. Källkritik

En tanke som ofta slog mig när jag själv prenumererade på tidningen, var om frågorna som publicerades verkligen var äkta? Gullan Sköld, som har jobbat på en veckotidningsredaktion och som bl.a. har skrivit boken *Ett rum för råd och tröst*, (inför vilken hon även varit i kontakt med personer som har jobbat med att svara på läsarfrågor i veckopress), menar på att mängden frågor som redaktionerna får in är så pass stor att det inte finns någon nödvändighet

av att fabricera frågor⁴⁵. Därtill konstaterar hon att det är omöjligt att veta vilka frågor som sållats bort och alltså inte publicerats⁴⁶. Hon menar likväl att veckotidningar alltid har haft en nära kontakt med sina läsare och att även om frågorna skulle vara påhittade av tidningen själv, så måste de överensstämna med vad läsarna efterfrågar, då de annars kan välja att avstå från att köpa tidningen. Hon framhäver dock att det kan finnas en viss 'yrkescensur' som gör att biktmostrarna/experterna inte alltid svarar riktigt så som de personligen tycker, utan kanske mer lutar åt hur tidningen vill profilera sig⁴⁷. Detta tycker jag inte är ett problem i min undersökning, eftersom att jag vill se till hur just *tidningen* (kollektivet redaktionen) råder kvinnor att förhålla sig till människorna omkring sig, och om detta förmedlas via ett språkrör som förhåller sig till tidningens policy, så blir resultatet ändå inte annorlunda. Likaså skriver historikern Ulrika Holgersson att "[k]ällkritiskt är dampressmediet ingen enkel spegel av, eller mentalitetshistoria om, kvinnors liv i början av 1900-talet. Inte heller var det en gång ett tillförlitligt hjälpmedel för ideologisk manipulation och indoktrinering. Snarare är det en kvarleva av dåtidens *förhandlande* kring diskurser och erfarenheter, av hur man agerade genus och klass"⁴⁸ och sålunda kan denna uppsats material bidra till förståelse för genusidentitetsskapande.

Sköld menar att tidningarna publicerar det som läsarna efterfrågar och att det är viktigt att komma ihåg att hjärtespalterna kan fylla flera funktioner; det blir en informationsinhämtning som är mer personlig och har mer mänsklig kontakt än vad en hemsida eller bok kan bidra med, läsarna kan ta del av andras problem och få perspektiv på sina egna, och naturligtvis finns även de som läser spalterna som en slags skamlös underhållning där man utan att behöva skämmas kan vältra sig i andras problem⁴⁹. Fördelen med frågespalterna är att brevskrivaren kan lätta sitt hjärta, få respons på sina funderingar och ändå fortlöpa att vara anonym, till skillnad från talkshows där personerna framträder i TV och deras identitet avslöjas⁵⁰.

Eftersom att homoäktenskap inte tilläts innan 1:a maj 2009 i Sverige⁵¹ kan jag utgå från att när insändaren beskriver 'min man' eller min 'fästman', så är det en kvinna som har skrivit insändaren. Även om detta kan tyckas vara ett tvivelaktigt metodval, vill jag påpeka att jag aldrig kan vara säker på vem det är som har skrivit insändarna – det kan likväl vara en äldre

⁴⁵ Sköld, 2003, s. 214-217.

⁴⁶ Sköld, 2003, s. 14.

⁴⁷ Sköld, 2003, s. 214-217.

⁴⁸ Holgersson, s. 156.

⁴⁹ Sköld, 2003, s. 203.

⁵⁰ Sköld, 2003, s. 204.

⁵¹ <http://www.ne.se/lang/samkonat-akenskap>, 2013-05-06.

man som utger sig för att vara en ung kvinna. Detta är något jag inte kan komma åt eller komma ifrån, och därför har jag valt att genomgripande lita på att "Sonja, 23" verkligen är en 23-årig tjej vid namn Sonja. Samma sak gäller för eventualiteter kring att en homosexuell man skriver in och kallar sin partner för "min man" men inte själv presenterar sig som man utan som något mer neutralt såsom "Orolig partner" eller liknande.

7. Disposition

Jag har valt att göra analysen tematisk, vilket leder till en del hoppande fram och tillbaka i tiden. För att göra det enklare för läsaren har jag dock valt att inom varje kategori börja kronologiskt och jobba mig framåt. Inom kategori 1: 'Val av partner' finns följande teman: starta ett förhållande, problem i förhållandet, otrohet, våld, stanna i ett förhållande samt avslutade relationer. Under kategori 2: 'Singelproblem' finns temat rädsla att få barn, och sista, kategori 3: 'Övriga relationer', innefattar tema tillit, regler, bemötande och ansvar. Jag har även för avsikt att göra analytiska komparationer inom varje kategori för att sedan i det påföljande kapitlet "Slutsatser och sammanfattning" just redovisa mina konklusioner och göra mer övergripande reflektioner.

8. Analys - Brev och svaren

8.1. Rådgivare, experter eller biktmostrar

I 1950 års upplaga av *VeckoRevyn* är det en kvinna vid namn Bigi som svarar på frågorna och i sitt första nummer (1950:1) medföljer en beskrivning av henne, där det bl.a. står "Bigi Rybrant, välkänd journalist och en ovanligt klok, glad och levande dam med ett aldrig sviktande intresse för sina medmänniskor". I denna presentation finns även en bild av henne, men den återkommer inte i resterande spalter. Där är det endast hennes vinjett "Fråga Bigi!" och en byline med texten "Någon gång händer det oss alla att vi vill tala ut med en klok och förstående människa om våra bekymmer. Men det är inte alltid man i sin närmaste omgivning har någon som man vill berätta allt för. Hör ni till dem så skriv ett brev, försett med signatur, till >>Bigis frågespalt>>, Vecko-Revyn, Sveavägen 53, Stockholm"⁵². Bigi inleder ofta sin spalt med ett slags allmänt uttalande om det tema som veckans insändare berör och övergår därifrån till att svara på breven hon har fått. I denna årgång skrivs inte breven ut i sin helhet, utan Bigi sammanfattar dem och svarar på dem i en löpande text, vilket gör att läsaren bara får hennes variant av breven och inte själv kan ta ställning till de framställda problemen eller

⁵² *VeckoRevyn*, 1950:1, s. 24.

de formuleringar som visar sig i breven. Bigi kan vara både brutalt ärlig och aningen nedlåtande i sina uttalanden, men genomgående känns svaren åtminstone personliga.⁵³

I nästa årgång (1970) är det istället kuratorn Dagmar Holmström som varje vecka svarar på frågor om samlevnad i alla dess former. På hennes spaltutrymme finns alltid en bild på henne själv inflikt och efter sista frågan står alltid adressen dit läsarna kan skicka sina frågor för att få dem besvarade av henne. Hon är mycket saklig och håller en trevlig men inte direkt personlig ton, det sker sällan att hon fördömer någon i sin spalt. 1950 och 1970 upptar frågorna just en spalt på en sida i tidningen, men 2010 tar sex- och samlevnadsfrågorna upp sammanlagt tre sidor. Från och med nummer 1970:9 så ägnas spalten varannan vecka åt frågor som endast berör barnproblem av olika slag, ett koncept som inte är kvar 2010.

2010 är det en tjej vid namn Hannah som svarar på alla frågor. Hon har ingen formell utbildning inom sexologi eller liknande, men berättar att hon pluggat medie- och kommunikationsvetenskap, pedagogik, medier, språk och kultur samt journalistik innan hon började som biktmoster på *VeckoRevyn*.⁵⁴ På hennes sidor finns alltid en bild av henne med en pratbubbla där det står "Fråga mig om sex och kärlek: sex@veckorevyn.com". I varje nummer finns även "Veckans relationsfråga" som kan handla om allt från om man känner någon som har testat Viagra, till om man är en sådan person som har lätt för att bli kär? Det är alltid fyra olika personer från stan som får svara kort på frågan. Det finns alltid en relativt stor bild på uppslaget som anspelar på en utav frågorna, och likaså en liten "faktaruta" som också den anspelar på innehållet i en fråga på uppslaget t.ex. "53% av *VeckoRevyns* läsare upplever det svårt att få orgasm"⁵⁵. Utöver detta uppslag, finner man på nästa sida i tidningen alltid "fråga Pär". Pär Lernström, som i sin byline definieras som killexpert, är utöver rådgivare i *VeckoRevyn* även radio- och tvprogramledare och han finns också på bild högst upp på sidan, med en pratbubbla som säger "Mejla mig för att veta hur vi killar tänker!". På hans sida finns alltid en bild med titeln "Kändisdilemmat", och en av skribenternas problem återfinns alltid hos detta kändispar. Framförallt Hannah men även till viss del Pär skriver ofta personligt, blandar gärna in egna erfarenheter och påpekar ideligen att det de skriver bara är vad just de tycker, men att de inte är några allvetare eller domare som bestämmer över läsarna och skribenterna. Här, liksom i 1970 talets tidning, framgår läsarfrågan först och sedan följer Hannahs respektive Pärs svar.

⁵³ Se exempel på spalterna i appendixet.

⁵⁴ *VeckoRevyn*, 2010:3, s. 71

⁵⁵ *VeckoRevyn*, 2010:2, s. 71.

En generell analysreflektion som uppenbarade sig tidigt i arbetet var förhållandet mellan de ställda frågorna och de givna svaren: Experterna svarar på de brev som de får in, vilket gör att de också bekräftar den efterfrågan som skribenterna ger uttryck för. När så skribenten exempelvis efterlyser hur hon ska göra för att få en man (vilket i sig är ett försök att upprätthålla den heterosexuella matrisen och tvåsamhetsnormen), så försöker experterna att svara på frågan utifrån dessa premisser. Detta leder bl.a. till att alternativa förhållningsförslag (såsom t.ex. att vara nöjd och belåten i singellivet) går förlorade och att rådgivarna i sitt strävande efter att tillfredsställa skribenten bidrar till reproducerandet av de normgivande genusidentiteter och samlevnadssätt som genomsyrar samhället.

8.2. Insända brev och dess svar

8.2.1. Kategori 1: Val av partner

Tema: Starta ett förhållande

I nummer 1950:1 går det att läsa om en kvinna som påstår sig ha funnit sitt livs chans i en man, men det finns ett problem: “han vill leva i fri förbindelse med [den] självförsörjande, ensamstående dam[en]” och Bigi frågar sig vad det är för fel på denna man som inte vill gifta sig? Hon ger kvinnan två alternativ; att antingen gå med på detta och vara beredd på eventuell kollaps, eller att sälja sig dyrt och inte gå med på denna ‘kompromiss’. Kvinnan rekommenderas att vara stark och självständig men Bigi påstår även att kvinnan redan blivit “ödmjuk till självförnekelse” av all väntan på en karl, vilket gör att denna man som beskrivs som “egoistisk, nyckfull, sjaskig på det hela taget”⁵⁶ ändå ses med blidare ögon, eftersom att det finns en underton av att kvinnan lite får skylla sig själv om hon faller för en sådan karl. Men så konstaterar hon också att om kvinnan lämnar honom, så kanske han kommer springandes efter henne eftersom att han först då inser vad det är han har haft. Bigi är alltså personlig och ger explicita råd som skribenten kan följa. Bigi sätter gärna etiketter på aktörerna och därför blir det också uppenbart att hon upprepar bilden av att en man kan få se ut och bete sig lite hur han vill och ändå få en kvinna, för det enda hon gör är att vänta på att få en man. Den kvinnliga skribenten ses å andra sidan som tolererande medan jag uppfattar det som att mannen utmålas som en sniken varelse som parasiterar på hennes naiva välvilja. Bigi tar ingen större ställning i saken, men hon framställer ändå en schablonmässig bild av en

⁵⁶ *VeckoRevyn*, 1950:1, s. 24.

dominant man och en passiv kvinna och bekräftar därmed att hon anser att män och kvinnor har olika genusidentiteter.

I nummer 1950:7 skriver en änka och tillika trebarnsmamma in till tidningen och berättar om en man som hon blir uppvaktad av. Dessvärre är hon inte helt säker på om hon är verkligt förälskad i honom, och frågar Bigi vad hon ska ta sig till? Bigi svarar ganska burdust att eftersom att hon har passerat 40-årsstreck och mannen är såväl rik som vänlig mot barnen och "inte på något sätt motbjudande", så bör hon gifta sig med honom för att få den trygghet hon som kvinna söker. "Ni säger snällt och uppriktigt att ni tror att ni kan göra just den mannen lycklig. Kan ni pressa mycket mera ut av det lilla förbrända ordet 'kärlek'?"⁵⁷ Här kan ses att Bigi bistår med att upprätthålla bilden av att kvinnan ska göra mannen lycklig, och om hon kan det, så bör hon satsa på förhållandet. Därtill menar hon på att ankans ålder är en faktor som gör att processen bör påskyndas och det påpekas att det förmodligen är för att kvinnan har sett efter sitt utseende trots sin ålder och sin makes bortgång som denna nya man alls har tagit intresse vid henne. Det är visserligen uppskattat att även han verkar passa bra in i familjen, och faktumet att han är välställd och kan bidra med trygghet är omtyckt, men det befäster också bilden av mannen som försörjare och kvinnan som hans objekt som kan och ska roa honom. Härtill hör att kunde vara nog så svårt att vara ensamstående kvinna på 50-talet, vilket gör att kvinnans inställning där 'trygghet framför allt' premieras, kanske ändå inte är så förvånande.

I vissa fall är det svårt att veta exakt vad Bigi menar i sina svar till de olika skribenterna eftersom att det inte finns tillgång till själva frågan som utlöser svaret, men generellt kan sägas att hon ändå råder till avhållsamhet. Genomgående är att kvinnorna också ska vara starka: att vara älskarinna till en gift man innebär att man måste bära ett "harnesk av tvivel om att någonsin bli någonting mera än blott och bart ett förhållande"⁵⁸. Likaså framstår den heteronormativa tvåsamheten tydligt; det är aldrig tal om att inte söka sig en man i slutändan, det gäller bara att göra det i rätt tid och i rätt forum.

I nummer 3 från 2010 handlar det om en tjej, *Rosa 24*, som har sex med sitt ex. De har båda proklamerat sin kärlek till varandra, men ändå vill han inte bli ett par. Hannah svarar här med att tjejen gott kan pressa killen på ärliga svar kring varför han inte vill bli tillsammans igen.

⁵⁷ *VeckoRevyn*, 1950:7, s. 27.

⁵⁸ *VeckoRevyn*, 1950:4, s. 29.

Hon gissar på att han trivs med konstellationen som de har nu och råder därför *Rosa 24* att ta sig ur sitt underläge gentemot honom genom att inte ha sex med honom tills han har bestämt sig för vad han vill med deras relation; “det kan vara smart att låta honom kämpa lite”⁵⁹. Hannah svarar på ett lite mer distanserat sätt än Bigi och låter det vara osagt om killen är odräglig eller ej, det enda hon konstaterar är att *Rosa 24* hamnar i underläge om killen vet att hon vill ha honom och om han kan sätta reglerna. För att tala med Kollind har här uppstått en tydlig maktrelation mellan aktörerna och Hannah utnyttjar sin egen maktposition som expert genom att ställa sig bakom skribenten och uppmuntra henne att stå upp för sig själv.

I nummer 2010:4 får vi läsa om *Charlotte, 24* som spenderat en natt och morgon ihop med en kille som hon sedan inte kunnat sluta att tänka på. Dessvärre frågade hon aldrig om hans nummer och har efter misslyckade försök att leta på internet bara ett alternativ kvar: att fråga på hotellet som de övernattade på. Problemet ligger nu i att hon inte vet om hon vågar göra detta, eftersom att det finns risk för att alla i hennes lilla stad i sådana fall får reda på det. “Men JA, såklart du ska go for it! Hur meningslöst detta än må låta så är det faktiskt fullt med mening: du kommer bara ångra det du inte gjorde” inleds Hannahs exalterade svar på om tjejen ska satsa eller inte. “Eller så är det med mig i alla fall” fortsätter hon i sin personliga stil. Därefter lugnar hon sig lite och konstaterar att han kanske inte alls har tänkt lika mycket på henne som hon har på honom, men om hon får kontakt med honom, så kommer hon i alla fall att få reda på det, och kanske blir det också lättare att komma över honom i sådana fall. Men, och så vänder hon på steken, det kan också vara så att han har tänkt lika mycket på henne som hon har på honom, och i sådana fall är det ju perfekt. Hon beordrar *Charlotte, 24* till direkt handling genom att skriva “Du ska göra vad du kan för att ta reda på det [om han också tänkt på henne, *min anm.*]” och kastar henne mot möjligheten till tvåsamhet, och avslutar dessutom på ett mycket personligt och engagerat sätt: “Åh, jag går verkligen igång på sådant här!”⁶⁰. Hannah skriver gärna empatiskt och bekräftande i början av sina svar, vilket skapar tillit hos läsaren. Detta gör det enklare för hennes budskap och vädjan att sjunka in hos skribenten och samtidigt håller hon en trevlig ton, vilket gör att känslan av två väninnor som sitter och pratar, eller som Beetham benämner det ’over the Teacups’, är påtaglig.

Det första och enda brevet som explicit handlar om homosexualitet kommer från *Fanny, 21* och ligger under Pärs spalt i nummer 2010:7. Hennes killkompis har precis kommit ut som

⁵⁹ *VeckoRevyn*, 2010:3, s. 71.

⁶⁰ *VeckoRevyn*, 2010:4, s. 71.

gay för henne, men inte för särskilt många fler. Den senaste tiden har han dock blivit lite stel när de är ensamma och hon tror att han kanske inte gillar henne längre. Hennes kompis däremot tror precis tvärtom, att han är kär i henne. Hon är nu rådvill och tror dessutom att hon har börjat få känslor för honom också. Pär intar en distanserad ställning och inleder sitt svar med att säga att “[d]et är förstås helt omöjligt för mig att avgöra vad han känner för dig”⁶¹. Han spekulerar i om killen kanske tycker att det är lite jobbigt att hon vet om hans läggning nu, eller om det kanske snarare handlar om att han är osäker på hennes känslor. Han markerar ganska tydligt att han inte tror att killen är kär i henne eftersom att han trots allt precis har sagt att han är gay, och därför inte är attraherad av henne på det sättet, och det hela rinner ut i att hon helt enkelt ska prata med honom om det, om det fortsätter att vara stelt mellan dem. I detta fall handskas Pär med en hetero- och en homosexuell aktör vars intressen inte riktigt sammanfaller. Pär utgår också ifrån att killkompisen inte är bisexuell (det har förvisso inte nämnts något om detta i brevet heller) och utesluter därför möjligheten om att han kanske har känslor för *Fanny*, 21. Det är en del resonerande kring situationen som till sist leder upp till att han säger att detta samtal inte behöver vara särskilt svårt, och låter *Fanny*, 21 själv få luska ut hur hon ska handskas med killkompisens reaktion. Pärs roll som killexpert verkar vara lite hämmad här, kanske p.g.a. att han själv inte är homosexuell, men kanske också för att det alltid måste vara svårt att ta ställning till hur andra människor som man aldrig har mött känner.

I nästa nummer (2010:8) får Pär brev från *Ellinor*, 21 som har dejtat en kille i en månad och är jättekär i honom. Hon vill ta ‘snacket’ med honom, men är rädd att det är för tidigt. Svaret inleds med en lugnande kommentar om att det är väldigt vanligt att oroa sig över att ta nästa steg in i ett förhållande. Han tycker också att hon ska gå på sin magkänsla och inte vänta allt för länge; om han känner som hon, så är det ju bara att tuta och köra. Han tror till och med att killen också går och väntar på ‘snacket’. Däremot avråder han henne från att börja prata om allt för många steg på en gång; “[ta] inte upp det genom att börja prata om giftemål och sambolagar. Gör det till en mindre grej”. Detta anser jag appellerar till den uppfattning som ofta cirkulerar om att killar har svårt för att binda sig, och att det finns en dröm om att vara en fri ungarl. Tolkat utifrån detta antagande från min sida, kan man också se att Pär på ett implicit sätt tillskriver tjejen en större vilja att binda sig och starta ett förhållande, medan killen diskret ges egenskaper av en typ av man som inte får skrämmas iväg genom att ta upp ’otäcka’ saker som äktenskapslöften och bindande framtidsplaner. Å andra sidan avrundar Pär

⁶¹ *VeckoRevyn*, 2010:7, s. 76.

sitt svar med att säga att “skulle han efter en månads dejtande tycka att du går för fort fram, så kanske den här killen inte är så intresserad av ett förhållande”⁶², vilket indikerar på att han ändå tycker att killar bör kunna förbinda sig och tänka framåt lika mycket som tjejer.

Till *Sandra, 20* som återfinns på samma sida har han dock andra råd. Hon har varit intresserad av en kille och för ett tag sedan spenderade de även en natt ihop, men sedan dess så svarar han inte på hennes SMS. Pär skriver “jag tror tyvärr att det här är ganska enkelt, och den tråkiga sanningen är nog att han inte är lika intresserad av dig som du är av honom”⁶³ och därför rekommenderar han henne att sluta lägga energi på honom och istället leta efter något nytt. Pär fortsätter att han tror att killen kanske visst hade känslor för henne när de gick ut i början, men menar nu tveklöst att denna natt endast var en engångsföreteelse för honom. Pär är som vanligt saklig och relativt opersonlig i sitt svar, samtidigt som han optimistiskt och personligt uppmuntrande skriver till henne att hon ska hitta sig en ny kille, d.v.s. att hon inte ska ge upp hoppet om tvåsamhetens trygga norm. Detta uttalande bygger på ett antagande från hans sida om att *Sandra, 20* inte är särskilt intresserad av just denna killen, utan bara är ute efter tvåsamheten, oavsett vilken kille det blir med, vilket jag tycker är något krasst och ogenomtänkt från en annars väldigt neutral och individualistisk Pär.

Tema: Problem i förhållandet

I nummer 1950:6 skriver en kvinna, *Eva, 29 år*, in och berättar att hon är osäker på om hon borde gifta sig med den man hon älskar, i och med att han är sex år yngre. Bigi svarar tydligt att hon ska strunta i ålderskillnaden, den kommer inte alls att vara ett problem när de båda blir äldre – om de inte låter det bli det! “Det är en fråga om temperament, förmåga att hålla kropp och sinne vid fräschör”. Detta råd gäller nog båda parter, men hon gör också tydliga genuskillnader mellan dem; “Många män >>slår sig till ro tidigare än sina hustrur, jag menar inte bara med sina vanor och sina tofflor utan ofta också erotiskt. Och i sitt undermedvetna bär många män ett moderskomplex som endast en litet äldre och mognare kvinna förmår befria honom från”.⁶⁴ Här framställer hon män som något hjälplösa, vilket kanske inte verkar så manligt, om det inte vore för att hon samtidigt ger sitt godkännande till att dessa vuxna män kan få bli småpojkar igen och som således ska tas om hand av kvinnan. Detta påstående blir alltså mer av en befästelse av kvinnans roll som omhändertagande, förstående och vårdande, men lämnar just därför också plats för männen att inte behöva besitta dessa

⁶² *VeckoRevyn*, 2010:8, s. 72.

⁶³ *VeckoRevyn*, 2010:8, s. 72.

⁶⁴ *VeckoRevyn*, 1950:6, s. 27.

egenskaper eftersom att kvinnor inte förväntas lida av ett motsvarande faderskomplex, och alltså inte behöver stöd, tröst eller omsorg. Därtill förs hela detta resonemang utifrån mannens premisser, och Bigi bidrar till att föra samtalet på detta sätt, genom att proklamera att om mannen vill ha henne, så ska hon satsa på förhållandet

Katrine, 45 år skriver i nummer 1970:5 om hur Dagmars svar kring gruppsex i ett tidigare nummer har sporrat på hennes makes idéer om att de två borde delta i sådana aktiviteter. Hon vill inte alls detta och säger att hon “anser det vara ett skrämmande bevis på andlig fattigdom och känslökyla att ens tänka på gruppsex, där sexualiteten är det enda man har gemensamt” och hon anser det hela vara en “återgång till grottstadiet”. Utöver detta är hon “rädd för barnens framtid i ett depraverat samhälle där känslor och etik är på utdöende.”. Dagmar svarar mycket sakligt att *Katrin, 45 år* har missuppfattat det tidigare svaret som handlade om gruppäktenskap, än om gruppsex. Hon talar också om att sex tyvärr har blivit skuldbelagt och berättar hur vår syn på sex inom och utom äktenskapet har förändrats över tid. Hon säger att gruppsex kanske skulle kunna vara bra för någon som under en längre period varit ensam, men poängterar att man måste vara aktsam på att inte såra någon annan, samt att gruppsex inte är något som yngre borde syssla med, eftersom att de behöver en trygg ingång till sexualiteten. Vad gäller *Katrin, 45 års* problem så råder Dagmar dem att bege sig till en familjerådgivningskontakt för att förhoppningsvis återfå den lust som skribenten menar att hon tappat p.g.a. av makens gruppsextjat. Därutöver vore det i Dagmars tycke nog bra om maken försökte visa sina känslor och ömhet jämte maken, för att på så sätt öka sexlusten igen. I detta svar ges inte lika mycket utrymme till skapandet av genusidentiteterna utan istället är det den heteronormativa matrisen som dominerar svaret. Dagmar skriver t.ex. “nya idéer, som är befrämjande för debatt och tankar, skall inte bli nya tvingande former för människor som trivs med det redan godtagna, accepterade och som finner sig till rätta med “den gamla” formen”.⁶⁵ Alltså; även om maken är sugen på att prova något nytt såsom gruppsex, så är det tvåsamhetens norm som sätter agendan, och om (som i detta fall) kvinnan som ju trivs med normen inte vill prova, så är det hon som bestämmer. Mannen å sin sida (som i detta fall får stå för det ickenormativa och det queera) bör snällt lägga sin frestelse åt sidan, och återgå till sin tvåsamhet. Faktumet att han kanske känner ett lika stort behov av gruppsex som hon känner behov för tvåsamhet diskuteras inte. Istället är det normen (tvåsamheten) som tar ut sin rätt och bestämmer vad som ska och får ske i förhållandet. Detta resonemang kan backas upp genom att säga att de båda parterna ingick i äktenskapet under föreställningen att de skulle

⁶⁵ *VeckoRevyn*, 1970:5, s. 25.

vara just bara två stycken, och att eftersom att det är (i detta fall) mannen som vill avvika från 'avtalet', så är det också han som får anpassa sig efter (i detta fall) kvinnan som istället vill stå fast vid vad de en gång har bestämt i sina äktenskapslöften.

Även i nummer 2010:5 berättas om en kille som vill ha ett annat slags förhållande än det normativa parförhållandet. *Sonja, 24* har en kille som hon är kär i och som är kär i henne, men han vill ha ett öppet förhållande, där han tillåts ha sex med andra partners, medan han fortfarande har en seriös relation med *Sonja, 24*. Pär menar på att "det finns säkerligen lyckade så kallade 'öppna förhållanden'", men att det kräver att båda parter är 100% med på det, eftersom att det innebär att ett helt nytt sätt att lita på varandra måste utvecklas. Hans föga förvånande svar är att de bör prata om saken, och att hon ska få reda på varför det är så viktigt med ett öppet förhållande för honom; om det blir ett slags ultimatum från hans sida, så menar Pär lite diskret på att hans känslor kanske inte är helt äkta. Återigen är Pär neutral när det kommer till att sätta etiketter utifrån vilket kön vilken aktör har; det är inte där fokus ligger när han svarar. Istället råds skribenten att tänka efter ordentligt själv och utifrån sina egna känslor fatta beslut. Ingenstans står det att hon som tjej måste förhålla sig på ett visst sätt till honom för att han är kille. Visserligen skriver han att om hon bestämmer sig för att prova ett öppet förhållande, så är det viktigt att hon kan "stå ut med att dela honom med andra", men å andra sidan har han i föregående mening skrivit att det i öppna förhållanden "handlar ju om att på ett helt nytt sätt lita på en partner"⁶⁶, d.v.s. att dessa premisser gäller för båda parter.

I samma nummer skriver *Andrea, 23*, in till Pär för att hon har en pojkvän som är 15 år äldre än henne. Hennes familj och vänner ogillar förhållandet och menar på att det aldrig kommer att hålla samt att han "bara har [henne] som trofé för att visa upp för sina vänner" och därför avslutar hon sitt brev med att fråga Pär: "vad ser en 38-årig man hos en 23-årig tjej?"⁶⁷. Just denna fråga besvarar inte Pär trots att hans byline uppmanar läsarna att ställa frågor och få inblick i hur killar tänker, utan han pratar runt ämnet när han bl.a. beskyller hennes vänner och familj för att ha dömt ut killen för snabbt, har de ens träffat honom? I övrigt menar Pär på att *Andrea, 23* bör gå på sin magkänsla, för om hon är verkligen kär i honom, så behöver åldern inte vara ett problem. Det han dock råder henne till, är att rannsaka sina känslor och komma fram till hur hon verkligen känner för honom, och under tiden ska hon strunta i vännernas kommentarer och åsikter, det är ju inte de som ska ingå i förhållandet. Pär är neutral i sitt svar

⁶⁶ *VeckoRevyn*, 2010:5, s. 78.

⁶⁷ *VeckoRevyn*, 2010:5, s. 78.

och lägger ingen nämndvärd värdering i huruvida förhållandet kommer att fungera för att det är just mannen som är äldst eller liknande. Det enda han konkluderar är att det är en stor åldersskillnad och att detta förhållande förmodligen kommer att skilja sig markant från hennes tidigare relationer. Fokus ligger inte kring egenskaper som är definierade utifrån aktörernas genus, utan handlar om att gå in i sig själv och granska de känslor som huserar där. Pär, i motsats till Bigi, undviker också att tala i generella termer. Därför får vi inga uppfattningar om hur äldre män är i förhållande till yngre kvinnor, och det är kanske också därför som han inte svarar på den explicita fråga som avslutar insändarbrevet. Denna relation kan eventuellt ses som normbrytande med tanke på åldersskillnaden, men precis som Holgersson framlyft så har Pär möjligheten att skapa en förändring i inställningen till vad som är normalt. Detta gör han också genom att i egenskap av sin maktposition som rådgivare säga till *Andrea*, 23, att satsa på förhållandet.

Tema: Otrohet

1950 berättar signaturen *WABP* att hennes make och hennes väninna ofta och gärna är ute och promenerar arm i arm medan skribenten och väninnans make sitter hemma och tar hand om barnen. Detta har lett till skvaller som signaturens make inte tycker att hon ska bry sig om, och han passar dessutom på att kalla henne "dum och svartsjuk" när hon tar upp ämnet, även om hon gör det för att han har brutit sitt löfte om att inte promenera med den andra kvinnan mer. I Bigis svar råder det inget tvivel om att mannen i hennes åsikt borde sluta träffa den andra kvinnan eftersom att man inte ska såra de man älskar. Hon skriver att "[j]ag säger inte att er man troligen har ett förhållande med er väninna. Jag säger att han bär sig brutalt – i psykisk bemärkelse – åt mot er" och därför tycker hon att en skilsmässa skulle lämpa sig som metod för att få honom att förstå hur han bär sig åt. "Många män får en chock och ändrar sig inför hotet om skilsmässa och ibland är det ingenting annat som hjälper".⁶⁸ Implicit kan ses att hon ändå menar att det huvudsakligen rör sig om ett *hot*, inte faktisk handling. Hon generaliserar även och säger att många män behöver ett hot för att förstå allvaret i sina handlingar, vilket på sätt och vis kan tolkas som att de är små barn som inte förstår vidden av sitt agerande, alternativt att kvinnors andra sätt att säga till på inte är tillräckligt starka eller inflytanderika för att förmå dem att sluta upp med sitt beteende. Kvinnan uppmuntras i vart fall att använda sig av det maktmedel hon har: att skrämmas med en skilsmässa. Ser man till Larssons konstaterande att kvinnor läser mer identifierande än vad män gör, kanske detta svar kan göra att andra kvinnor med liknande problem också använder sig av denna metod mot

⁶⁸ *VeckoRevyn*, 1950:2, s. 22.

sina makar. Detta innebär en risk för urlakning av hotet om skilsmässa, eftersom att det förblir bara ett hot, vilket i sin tur kan leda till att det som en gång var ett maktmedel (hotet om skilsmässa) istället försätter kvinnor i underläge mot männen, eftersom att båda parter vet om att det inte kommer att genomdrivas.

I ett annat fall där maken har varit otrogen menar Bigi igen på att den kvinnliga skribenten bör hota med skilsmässa och sedan ändå stanna för barnens skull, men detta motiverar hon med att skribenten just nu är gravid och därför bör vänta tills barnet fötts innan hon bestämmer sig för att stanna eller gå. Bigi avslutar detta svar med ett generellt konstaterande: "I hustruns absoluta beroende känner många män sin överlägsenhet. De vet att hon helt enkelt måste stanna, därför att hon är fattig, därför att hon ingenstans har att ta vägen, därför att inga andra män står vid husknuten och väntar på dem"⁶⁹. Här lyfter Bigi fram den orättvisa och ojämställdhet som försätter kvinnor i underläge. De överlägsna männen framstår närmast som ohyggliga tyranner som utnyttjar kvinnornas beroendeställning till att bete sig hur de vill, något som befäster bilden av en aggressiv och dominant man, samt en underlägsen och beroende kvinna. Politiken och samhällskritiken lyser igenom tydligt, samtidigt som det är en samtidskildring, eller för att tala med Holgersson och Kollind, en kvarleva där mikropolitiken gör sig mycket gällande. Genom att rekommendera skilsmässa tycker jag att Bigi sätter sig emot den heterosexuella tvåsamhetsmatrisen, vilket är intressant och närmast radikalt, med tanke på att det fortfarande var relativt ovanligt att skilja sig år 1950⁷⁰.

2010 finns det två otrohetsfall, ett hos Hannah och ett hos Pär. I båda fallen har eller kommer *Elina, 18* respektive *Lina, 24* att förlåta sina killar, men båda undrar hur det kommer att gå med tilliten dem emellan, och hur de ska gå vidare nu? Hannah och Pär är ganska samstämmiga i sina svar och menar på att om man bestämmer sig för att förlåta, så ska man göra det på riktigt och därefter vända blicken framåt. De konstaterar också att det kan ta tid innan förtroendet är helt tillbaka, men ger lite olika syn på hur det ska gå till. Hannah tycker att *Elina, 18* ska prata med sin kille om sina känslor, oavsett vilka de är, medan Pär i större utsträckning poängterar att *Lina, 24s* kille ska jobba en hel del på att vinna tillbaka hennes tillit. Både Hannah och Pär menar att om tilliten inte går att reparera så kommer förhållandet att ta slut. Hannah skriver att *Elina, 18* inte ska tänka på otroheten hela tiden, för att det

⁶⁹ *VeckoRevyn*, 1950:2, s. 22.

⁷⁰ År 1940 gifte sig 59 166 par och 3 489 skilde sig, siffror som tio år senare, 1950 var uppe i 54 222 vigslar och 8 008 skilsmässor. Detta är naturligtvis en markant ökning vad gäller skilsmässor, men jämfört med 2007 då endast 47 898 par gifte sig och hela 20 669 par skilde sig, är siffran för 1950 mycket låg. Att skilja sig 1950 måste m.a.o. ses som relativt ovanligt. Källa: <http://www.skilsmassa.com/skilsmassa-statistik.html>, 2013-05-18.

annars är "lätt att bli galen och det kommer äta upp förhållandet inifrån"⁷¹, medan Pär menar att "känner du att du inte klarar att gå vidare med er relation så tycker jag att du ska lämna honom"⁷². Varken Pär eller Hannah lägger någon särskild värdering i att det var just killar som var otrogna utan fokus ligger hos tjejen som ska jobba med sig själv för att få förhållandet att gå vidare. Ett typiskt drag hos såväl Hannah som hos Pär, är just att rekommendera aktörerna att prata och samtala med varandra. Genom att göra detta ger de skribenterna faktiska verktyg att jobba med vilket i sig är ett sätt att ge läsarna makt, men samtidigt lämnas brevskrivaren åt sitt eget öde eftersom att Hannah och Pär, till skillnad från exempelvis Bigi, håller sig från att ge så många fler explicita råd och handlingstips.

Tema: Våld

Den enda insändare som handlar om våld dyker upp 1950 i nummer 9 då *Ensam och rådvill* 49-50 skriver in och berättar om ett mycket tungt liv: hon har två söner på fyra och sju år, hon har två jobb, tar hand om hemmet själv och därtill sörjer hon för makens sjukvård eftersom att han p.g.a. alkohol numera lider av kronisk tarmkatarr som dessutom gjort honom vresigare än tidigare. När hon någon gång tappat tålamodet med hans otacksamhet har han slagit henne, och varje gång som hennes syskon varit på besök "blir mannen brutal igen efteråt och slår er [skribenten, *min anm.*] i huvudet så att ni är nära att svimma". Bigi rekommenderar henne att försöka få tillbaka mannen till sjukhuset där de kan ta hand om honom istället, så att skribenten ska kunna ägna sig åt sina pojkar och släktingar eftersom att "ekonomiskt klarar ni det säkert, så många järn som ni har i elden!". Vad som annars är intressant är att Bigi, som vanligtvis fritt sprider generaliseringar kring sig, inte gör något av att det är just en man som slår en kvinna, utan det enda hon skriver är att "[v]isst är det synd om en sjuk människa men det finns gränser för vad omgivningen behöver tåla" varvid det inte betonas alls vilket kön aktörerna tillhör. Däremot gör hon en sak av att skribenten har just två pojkar eftersom att de är "i den åldern då de brukar vara som vildast, då de går illa åt sina kläder och alltid måste uppmanas att hålla sig i skinnet"⁷³, vilket uppenbarligen inte flickor i samma ålder gör eftersom att barnen omnämns just som pojkar. Dock menar hon vidare att för att ett förhållande ska fungera, måste man och hustru tillsammans enas och hjälpas åt för att familjelivet ska gå smärtfritt fram, vilket hon i detta fall bedömer vara omöjligt, och därför rekommenderas skilsmässa. Här verkar det som att Bigi anser att situationen är för långt gången för att försöka reparera förhållandet, och då ser hon heller ingen poäng i att försöka

⁷¹ *VeckoRevyn*, 2010:8, s. 71.

⁷² *VeckoRevyn*, 2010:4, s. 72.

⁷³ *VeckoRevyn*, 1950:9, s. 26.

upprätthålla tvåsamheten och den heterosexuella matrisen. Larsson har talat om att kvinnor läser veckopress som ett slags sätt att fly den verklighet som de lever i och inte uppskattar, men detta resonemang har hittills inte verkat applicerbart på hjärtespalterna eftersom att det endast är problem som tas upp i detta forum och en relativt negativ bild av omvärlden målas upp. Men eftersom att Sköld har påpekat att vissa läser problemspalter för att vältra sig i andras misär, kan denna utgångspunkt kanske bringa nytt ljus över Larssons uttalande. Om läsaren själv gott tänker att denne ju i alla fall inte har det lika illa ställt som de skribenter som syns i tidningen, blir läsandet av dessa spalter inte lika deprimerande, utan ger snarast en ljusare bild av läsarens egen tillvaro, d.v.s. ett uppvärderande av sitt eget liv som man annars kanske inte är så nöjd med.

Tema: Stanna i ett förhållande eller avsluta det

Signaturen *Förtvivlad ung mor* skriver i 1950:13 att den fästman hon bor och har en son med har sagt att han nog inte skulle avslå ett giftemål med henne, samtidigt som han “[frankt förklarar] att han inte är särskilt intresserad” av henne och vill studera ett år innan han bestämmer sig. I grund och botten verkar det som att han vill bli av med kvinnan och behålla sonen, så Bigi försöker bryta den maktposition han besitter i och med kvinnans blinda kärlek för honom, genom att råda henne att åka iväg med sonen (som fästmannen inte har någon laglig rätt till då de ännu inte är gifta). På så sätt menar hon att den omogne mannen kommer att inse sitt snedsteg och släppa de relationer han har med andra flickor och istället ägna sig åt skribenten, sonen och deras familjerelation. Kvinnan råds att ta hand om sonen och sig själv och sluta vara beroende av den barnslige mannen: “Är ni en klok kvinna kan ni göra denna en ung mans kärlek till ett barn fruktbarande för alla tre parter”⁷⁴. Kvinnan skall på sätt och vis manipulera mannen och på den vägen även få honom att mogna och växa upp. Det blir en ambivalent situation där hon ska ta hand om sig själv för att låta honom lära sig ta hand om sig själv, men samtidigt ska hon sörja för att han faktiskt gör det. På något vis hamnar skulden och ansvaret ändå på henne, trots att det är han som bär sig illa åt och inte uppskattar henne och likväl verkar Bigis mål med hela planen vara att sammanfoga de båda, så att tvåsamheten uppstår. Naturligtvis beror Bigis svar på att skribenten ger ett intryck av att vilja vara samman med mannen, men hon ger heller inga alternativa lösningar såsom att söka sig lyckan och livet på egen hand i en annan stad. Att kvinnor sätts i beroende till män är tydligt genomgående i såväl frågorna som svaren från 1950, vilket gör det ännu märkligare att såväl Larsson som Sköld valt att ignorera detta i sina analyser av veckopressen.

⁷⁴ *VeckoRevyn*, 1950:13, s. 29.

I 1950:8 får vi reda på att den 22-åriga tjejen *K. J. Solstan* lever hos sin moster och i sin kärleksiver även bjudit in sin fästman att bo där. Dessvärre har läget förändrats drastiskt och numera tvingas skribenten sköta hela hushållet och vara försörjare för de andra två, eftersom att mostern är för klen för att arbeta och för att fästmannen helt enkelt utnyttjar henne. Utöver detta är han aldrig nöjd med henne och var gång som hon vill att han ska lämna henne och mostern, så hotar han med att ta livet av sig. Bigi passar på att befästa idealbilden av en man som beskyddare när hon skriver att “ni ingen manlig vän har som kan hjälpa er och ni ogärna blandar in främmande” och eftersom de båda ännu inte är gifta, råder hon skribenten att vända sig till en advokat som kan hjälpa henne att bli av med “fästmannen mot vilken ni hyser en sund avsky”⁷⁵. Bigi berättar dessutom att mostern är rädd för att handskas med fästmannen på egen hand och därför tar ut sina känslor över *K. J. Solstan* istället, något som återigen fastslår bilden av kvinnor som oförmögna att handskas med viljestarka män som dessutom verkar ha aggressiva tendenser. Å andra sidan fördömer Bigi mannen p.g.a. dessa egenskaper och uppmuntrar även skribentens negativa känslor mot honom.

2010 återfinns många frågor som berör om skribenten ska satsa på sitt förhållande, eller om det är lika bra att göra slut och gå vidare? I första numret från 2010 återfinns ett brev av *Sandra*, 21 som har varit tillsammans med sin kille i fyra år, och nu har de glidit isär och utvecklat nya intressen och personligheter. De älskar dock fortfarande varandra, och därför undrar hon om det finns något som de kan göra för att rädda förhållandet? Pär skriver: “[d]et går att rädda de flesta förhållanden, men frågan är om man ska rädda alla förhållanden” och säger vidare att det krävs att båda parter är intresserade av att verkligen jobba på förhållandet, men samtidigt så uppfattar han hennes ton som att hon bara vill ha ett godkännande från honom om att göra slut. Han aktar sig för att fatta detta beslut åt henne, förutom när han skriver att om hon är tillsammans med killen bara för att vara snäll mot honom, så bör hon sluta med det. Är det däremot så att det ännu är kul att vara tillsammans med varandra och det fortfarande finns en sexuell attraktion mellan dem, “så är ju fyra år värt att ge en andra chans”⁷⁶. Detta kan ses som en uppmuntran till att försöka att upprätthålla den heterosexuella matrisen där tvåsamheten premieras och idealiseras.

⁷⁵ *VeckoRevyn*, 1950:8, s. 27.

⁷⁶ *VeckoRevyn*, 2010:1, s. 71.

Numret därpå bjuder på ett liknande problem, fast med en väsentlig detaljskillnad. I *Arlene, 24*:s förhållande har det varit dåligt ett tag nu och hennes killes lösning på detta är att flytta isär, men fortfarande vara tillsammans. Hon själv är förskräckt över detta förslag, eftersom att hon uppfattar det som att det innebär slutet för deras förhållande. Här går Pär in och försvarar killens idé och skriver tydligt: “Jag tycker *inte* det verkar som att han vill göra slut, tvärtom! Han verkar ju vilja kämpa för ert förhållande”⁷⁷. Vidare återgår Pär till att som brukligt rekommendera skribenten att prata med sin partner om detta, eftersom att de på så vis kanske kan komma underfund med vad deras problem ligger i, och efter det kan börja jobba på de bitar som inte fungerar. Precis som tidigare försöker han att medla mellan aktörerna och få dem att se varandras argument för att på så sätt skapa den förståelse som behövs för att kunna komma vidare i förhållandet. Det är således genom samtalet som *Arlene, 24* kan förmedla sin oro över isärflyttandet och kanske kan de tillsammans komma fram till en lösning som båda känner sig bekväma med? Tvåsamheten ska alltså bestå, om än i en något modererad variant.

Generellt sett i denna kategori ger breven intryck av att skribenten egentligen inte vill vara kvar i förhållandet, men ändå vill få sitt beslut att bryta med sin partner bekräftat av antingen Hannah eller Pär. Hannah skriver t.ex.

Jag tror att du redan har bestämt dig och jag säger gärna det jag tror att du vill höra. Du tänder inte på honom, sexet är tråkigt, han bryr sig inte om det (och du verkar inte göra en massa knop heller) och du har redan blivit förtjust i någon annan... Mathilda, du är bara 18 och jag kan faktiskt inte se någon anledning till att du ska stanna kvar i ett förhållande som inte är helt hundra. Ut och jaga den där andra nu, ooh vad spännande det ska bli!⁷⁸

I princip samma svar får *Jennie, 18* som berättar att hon får panikkänslor varje dag p.g.a. det förhållande som hon befinner sig i just nu. Förhållandet är stormigt och därtill har de bara sex en gång i månaden (efter att hon har fått tjata ett tag). Hon skriver: “[e]gentligen vet jag vad som är bäst, men vågar inte riktigt inse det” varpå Hannah svarar att “[o]m du är 18 år och får panikkänslor varje dag av ditt förhållande står det inte rätt till”. Därför bör hon lämna honom och leta efter riktig lycka, så ung och obunden (de har inga barn ihop etc.) som hon är. “Och är du en kåt 18-åring och inte får ligga med din 19-åriga pojkvän är det ännu mer knas” fortsätter Hannah, vilket insinuerar att killar och tjejer runt 20-årsåldern bör vara och bör vilja vara sexuellt aktiva. Det finns en likställning mellan killar och tjejers sexualitet och sexlust som ses som naturlig, och om man inte får utlopp för denna sexualitet under denna fas av sitt liv,

⁷⁷ *VeckoRevyn*, 2010:2, s. 72.

⁷⁸ *VeckoRevyn*, 2010:5, s. 76.

så bör man lämna varandra och “ge sig ut och se hur mycket [man] kan maxa livet och hur många människor mer kompatibla till [sig] själva [man] kan hitta”.⁷⁹ I inget av fallen lägger Hannah någon värdering i vem det är som har gjort vad; vilket kön skribenten eller dennes partner har spelar ingen egentlig roll. Det enda som är intressant är att skribenten ska må bra och hitta lyckan, vilket görs genom att hitta en annan partner att dela livet med.

Tema: Avslutade relationer (efterverkningar)

Denna kategori är något spretig, men gemensamt är att alla dessa relationer redan är avslutade. I första brevet från 1970:2 berättar en kvinna att hon och hennes man är skilda och att de nu genomgår sitt hemskillnadsår, men att de ändå ses då och då, och till och med har haft sex. Hon undrar om hon fortfarande kan skiljas, eller om hemskillnadsåret måste påbörjas på nytt p.g.a. deras träffar? Kuratorn Dagmars relativt korta svar är:

Med hemskillnad menar man att sammanlevanden mellan makarna ska upphöra under en prøvotid av minst ett år. Om den ena maken inte alls vill träffa den andra under den här tiden, så kan han eller hon inte tvinga sig till ett sammanträffande. Men är båda överens om att träffas, liksom ni och er man, så finns det inget som hindrar det. Däremot kan ni inte bo tillsammans om ni inte vill få hemskillnaden upphävd. Någon enstaka sexuell kontakt behöver inte innebära att domstolen anser att ni levt tillsammans på ett sätt som kan tydas som att ni beslutat fortsätta ert äktenskap.⁸⁰

Dagmar är som brukligt mycket saklig i sitt svar och lägger ingen vikt vid om det är kvinnan eller mannen som har gjort än det ena eller det andra. När man läser hennes svar, känns det lite som att läsa definitionen av hemskillnad i nationalencyklopedin⁸¹, fast med en kort anknytning till brevskrivarens problem. Detta opersonliga uttryckssätt kan också vara anledningen till att många frågor under 1970-perioden är faktaorienterade, eller så är det Dagmar som väljer de frågor som enkelt går att svara faktamässigt på. Oavsett vilket, är det tydligt att tonen och tilltalet har förändrats från 1950 och en mer politiskt korrekt hållning ges från Dagmar. Genom att svara med konkret fakta håller hon sig också från att lägga värderingar i sina svar, vilket dels gör dem opersonliga, men som också ger dem en större legitimitet eftersom att hon framställer svaren och sig själv som objektiv. Dagmar är därför ingen 'agony aunt' eller biktmoster i samma utsträckning som de andra rådgivarna, eftersom att genrens förändrade ton inte inbjuder till att öppna sitt hjärta på samma utelämnande sätt.

⁷⁹ *VeckoRevyn*, 2010:6, s. 69.

⁸⁰ *VeckoRevyn*, 1970:2, s. 41.

⁸¹ I nationalencyklopedin står att läsa: **hemskillnad**, i äldre lagstiftning första steget i en skilsmässa. Hemskillnad infördes i 1915 års lag om ingående och upplösning av äktenskap och överfördes till 1920 års giftermålsbalk (GB). Sedan domstol dömt till hemskillnad mellan makar och dessa därefter levt åtskilda under ett år, kunde vardera maken få till stånd dom på äktenskapsskillnad. Syftet med hemskillnaden var att makarna under särlevnad skulle pröva om de ville upplösa eller fortsätta äktenskapet. Reglerna om hemskillnad avskaffades 1973, då nya regler om äktenskapsskillnad, i vissa fall efter betänketid, infördes i GB. Dessa regler har senare överförts till äktenskapsbalken. Källa: <http://www.ne.se/lang/hemskillnad>, 2013-05-17.

Men i ett brev från 1970:5 så tar faktiskt Dagmar ställning i en fråga som är inskickad av en kvinna som snart kommer att vara skild från sin make. Processen har gått smärtfritt till förutom kring en sak: deras 13-åriga dotter som båda parter vill ha vårdnaden för. Skribenten skriver om sin dotter att “[h]on säger att hon vill vara med sin pappa, men om vi drog saken inför domstol så har väl mamman större möjligheter att få en dotter?”, varpå Dagmar inleder sitt svar med att skriva “[l]yckligtvis har man börjat frånga det förut självklara faktum att modern i allmänhet skulle vara den lämpligaste att handha barnen”⁸². I sitt svar ger hon inga egentliga råd, utan återger den lagliga fakten, men det är klart, frågan som ställts har inte formulerats som en vänskaplig fråga. “Over the Teacups”-konceptet återfinns inte i frågan och därför heller inte i svaret. Denna typ av frågor kring sakuppgifter upplever jag inte i 2010 års upplaga, i alla fall inte när det gäller relationer, vad gäller frågor om sex så återkommer de i mängder. Detta är underligt särskilt när det gäller 2010 års skribenter, eftersom att informationen kring sex är så otroligt lätt att finna på egen hand via bl.a. internet, men kanske kan det vara så som Sköld säger, att det är det lite mer personliga svaret som efterlängtas. Angående skribenten i ovanstående exempel från 1970:5 som inte hade tillgång till internet är det möjligt att hon inte ville röja sin identitet, men samtidigt väldigt gärna ville ha svar på sin fundering. Precis som Kollind påpekar är just problemspalter ett idealt medium för denna typen av människor eftersom att personen i fråga syns, hörs och får mer eller mindre personlig hjälp, men fortfarande kan förbli anonym för sin omvärld.

Om Dagmar generellt är opersonlig och neutral i sina svar, så är Hannah år 2010 raka motsatsen. *Sandra, 23* skriver in och berättar att en kille hade oskyddat sex med henne trots att han visste att han hade herpes och nu naturligtvis smittat henne. Hannah engagerar sig tydligt och inleder sitt svar med att skriva: “Har jag förstätt detta rätt..? DU får skylla dig själv för att NI inte använde kondom? För att HAN hade herpes och dessutom mer eller mindre visste om det?” Här är känslan av ett tjejsnack åter tillbaka och man kan nästan se hur Hannah och Sandra sitter på ett café när Hannah spottar ur sig denna förvånadens ilskna reaktion. *Sandra, 23* vill också hämnas på killen eftersom att han potentiellt har smittat närmre 40 tjejer och för att herpesen gjort livet riktigt jobbigt för henne, varpå Hannah skriver “Du, jag förstår att du vill förstöra lite för den här killen, även om det SJÄLVKLART ligger på båda att skydda sig”⁸³ och tipsar om att berätta sanningen för deras gemensamma vänner, eftersom att

⁸² *VeckoRevyn*, 1970:5, s. 25.

⁸³ *VeckoRevyn*, 2010:6, s. 68.

hon ju får göra vad hon vill med sanningen. Inget tyder på att Hannah hade svarat annorlunda om könsrollerna vore ombytta, däremot är hon tydlig med att säga att båda parter har ansvar för att skydda sig, även om hon ger uttryck för att killens beteende varit riktigt respektlöst.

8.2.2. Kategori 2: Singelproblem

I nummer 7 år 1970 skriver en kvinna in och beklagar sig över att folk ständigt vill att hon ska hitta sig en man att gifta sig med istället för att få vara ensam. Hon skriver att hon är lycklig ensam, även om hon också längtar efter någon att dela sitt liv med. I sitt svar skriver Dagmar återigen distanserat, även om det denna gången har en något poetisk känsla över sig:

Man skulle verkligen önska att vi människor kunde vara litet mindre ivriga på att stoppa alla människor i samma fåra som vi själva. Det finns ingen given lycka. Att vara gift med en människa man trivs med kan vara lycka. Att ha ett arbete som engagerar och utvecklar kan vara lycka. Att vara oberoende kan vara lycka. Att ha en god vän kan vara lycka.⁸⁴

Men denna lyriska text är ändå relativt intetsägande. Dagmar bekräftar senare i sitt svar att det heterosexuella äktenskapet är normen när hon skriver att skribenten är “‘angripen’ av den vanligaste lyckodrömmen, den om man och barn”, även om hon resonerar kring att det kanske inte är just man och barn, utan en önskan om att slippa vara själv, som är det egentliga målet med äktenskapet. Den heterosexuella matrisen gör sig gällande såväl i brevet som i svaret och det är också den som är den grundläggande problematiken i detta fall. Att samhället så starkt försöker applicera denna form av förhållande och levnadssätt på skribenten gör henne dels irriterad på sin omgivning, men skapar dessutom en oro och utanförkänsla som till sist fått henne att skriva in till tidningen. Dagmar avslutar med att vara mycket politiskt korrekt och säga att om man inte har något problem med att vara ensam, så borde det inte vara ett problem för andra att man är det, och vaggar in det hela med “Ni är inte avvikande eller underlig, ni vågar vara er själv”.⁸⁵ Detta ambivalenta svar är ett tydligt exempel på den dubbelhet som Nilsson beskriver i sin uppsats; läsarna uppmuntras att vara sig själva men samtidigt ändra sig så att de passar normen. Skribenten uppmanas här att vara sig själv även om det är svårt p.g.a. samhällets rådande normer som Dagmar visserligen tar upp, men egentligen inte ifrågasätter.

Att vara sig själv och att vara stark mot ett normaliserande samhälle är ett slags tema som är genomgående oavsett vad skribenterna har för problem. Men att vara sig själv kräver att man vet vad ens själv är för något, att man hittat sig själv. *Sanna*, 21 skriver 2010 in och berättar mycket långt och målade om sin personlighet och hur bra, duktig och trevlig hon är, men att

⁸⁴ *VeckoRevyn*, 1970:7, s. 50.

⁸⁵ *VeckoRevyn*, 1970:7, s. 70.

hon ändå inte får någon kille. Hon berättar att hon ibland får höra att hon ser lite ledsen ut i ögonen, och undrar om detta kan vara orsaken till att ingen faller för henne? Eftersom att *Sanna, 21* så innerligt gärna vill hitta en kille, är det också det som Hannahs svar cirkulerar kring, även om hon lägger mycket vikt vid *Sanna, 21*:s inställning till sig själv: “Du tillskriver dig rollen som den som ingen vill ha - och det syns. [...] Stryk det ur ditt medvetande nu och fokusera helt på allt det positiva hos dig själv. Du ÄR ett jävla kap. Tänker du så, blir du sån”. Hon rekommenderar henne att ‘fake it till you make it’, d.v.s. att låtsas som att hon inte har ledsna ögon eller blivit sårad tidigare för att på så sätt skynda på processen med att hitta en kille. I ett försök att trösta säger hon också att om hon lyckas låtsas tillräckligt väl, så att hon själv till och med börjar tro på det, ja, “då kommer grabbarna”⁸⁶. M.a.o. gör Hannah generaliseringen att killar gillar tjejer som är självsäkra. Detta är på sätt och vis ett bra tips – att tjejer ska vara självsäkrare – men det hela blir samtidigt lite paradoxalt eftersom att *Sanna, 21* uppmuntras att nå dit genom att luras, även om detta visserligen också inkluderar att lura sig själv. Oavsett vilket, så är det hon som ska ändra på sig för att det motsatta könet ska intressera sig för henne. Även om det låter som att hon rekommenderas att jobba med sig själv för sin egen skull, så blir den implicita uppmaningen att också jobba med sig själv för att nå upp till den heteronormativa matrisen – att finna sig en man att dela sitt liv med.

Den heteronormativa matrisen framkommer inte lika tydligt i nästa insändare, utan där är det verkligen arbetet med sig själv för sig själv som står i fokus. Det är *Aurora, 18* som redogör för sitt kärlekslivsproblem: hon blir “helt galet kär!” och ofta i äldre, upptagna män som utnyttjar henne och sedan lämnar henne sårad och sviken. Hannah inleder starkt med att konstatera att “visst är det vanligt att vi människor dras till de som inte är bra för oss och oftast handlar det om att vi inte ser oss själva som värda mer än så” för att sedan gå vidare med ett djärvt: “Jag vet inte alls vad du har för familjereaktioner och bakgrund men det är inte alls omöjligt att det finns en koppling där”.⁸⁷ Eftersom att Hannah utgår från att *Aurora, 18* har underliggande familjeproblem, så skriver hon om KBT-behandlingar och uppmuntrar henne att jobba med sin självkänsla för att inte nöja sig med mindre än vad hon är värd. Ett sätt är att säga fina saker om sig själv till sig själv dagligen och även låta andra säga bra saker om henne. Då hon i Hannahs ögon inte anses kunna handskas med att vara i ett förhållande, så uppmanas hon att ta en riktig paus från killar generellt, för att hitta sig själv och för att inte skada sina vänskaps- och familjereaktioner mer än vad de tidigare förhållandena redan har

⁸⁶ *VeckoRevyn*, 2010:3, s. 70.

⁸⁷ *VeckoRevyn*, 2010:5, s. 77.

gjort. En slags avhållsamhet ska tvinga henne att komma underfund med sig själv och på så sätt stärka henne inför kommande relationer – avhållsamheten är alltså bara temporär och den heterosexuella matrisen gör sig smått gällande igen, eftersom att hela tanken med arbetet med självet ska resultera i ett lyckat förhållande. Å andra sidan är det ju skribentens önskan att kunna ha en fungerande parrelation. Hannah låter bli att klassa in de äldre männen som tidigare svikit skribenten i några fack p.g.a. att de är män. Inte heller rekommenderas skribenten att göra något särskilt för att hon råkar vara tjej, utan rådet om att finna sig själv är ett allmängällande råd som förmodligen inte hade ändrats om det var en kille som skrivit in med samma problem.

Tema: Rädsla för att få barn

Förtvivlads brev finns i nummer 1970:10 och beskriver hennes rädsla för att få barn, eftersom att hon hört att smärtorna vid förlossningen ska vara fruktansvärda. Detta har även gjort henne osugen på sex, och maken är oförstående för hela processen. Dagmar, sin vana trogen, ger ett väldigt faktafyllt svar, där hon informerar att om man inte är inskriven som privatperson hos en läkare, så behandlas man med lustgas, lokalbedövning och narkos för att lindra smärtorna. Hon talar om att erfarenheten skiljer sig avsevärt från kvinna till kvinna, och att det alltid finns risk för att överdrifter förekommer i dessa historier, men för att motverka dessa skräckhistorier så bör *Förtvivlad* gå till en gynekolog på t.ex. en mödravårdcentral för att få information om hur en förlossning går till. Dagmar utgår från att gynekologen är en man och säger att “han kan ju också ge er alla upplysningar om hur en förlossning under hypnos går till och hur det skulle kunna tänkas fungera för just er”⁸⁸ och han skulle dessutom kunna rekommendera ett preventivmedel så att hon slipper bli gravid i första hand. Under inget tillfälle blir Dagmar personlig med *Förtvivlad*, hon refererar inte till sig själv och sina erfarenheter och i grund och botten saknas en form av empati för skribenten. Det är hela tiden en vänlig ton, men den inbjuder inte till ett vidare samtal.

2010 återkommer frågor om graviditet, men denna gång handlar det om rädslan att inte kunna bli gravid. *Felicia*, 18 oroar sig för detta även om hon inte ens vill ha barn på ett par år, och undrar om det finns något hon kan göra för att öka sina chanser att bli gravid när hon väl vill bli det? Till skillnad från Dagmar, anknyter Hannah starkt till sig själv, i inledningen syns:

⁸⁸ *VeckoRevyn*, 1970:10, s. 32.

Självklart känner jag igen dina känslor, och jag tror att vi alla har den flera gånger i livet, somliga mer än andra. Jag kan inte ens ha 'tänk om man inte kan få barn'-diskussionen med någon utan att få panikångest! En liten stund alltså. Sen sansar jag mig och tänker lite 'den dagen den sorgen-tänk.'⁸⁹

En klar igenkänningsfaktor etableras som betryggar läsaren om hennes funderingar, men som också visar på att man inte behöver oroa sig så mycket hela tiden. Hannah är närmast blottande i sitt svar och det hela är en annan form av retorik än vad som setts hos Dagmar. Hannahs sätt att skriva är utelämnande och personligt i en utsträckning som jag tror är utmärkande för vår samtid med bl.a. den bloggekultur som utvecklats som tillåter främlingar att ha stor insyn i bloggarens liv. Hannah tipsar vidare om god kost och träning och varnar för riskerna med rökning och för mycket alkohol. Även hon rekommenderar skribenten att bege sig till en gynekolog om hon inte kan sluta oroa sig, för att på så sätt få mer information och kanske på så sätt komma över sin rädsla, men Hannah nämner inte om gynekologen är en kvinna eller en man. Hon hintar om att *Felicia, 18* inte borde bekymra sig för graviditeter än, Hannah är ju nästan tio år äldre själv och har ingen anledning till att ängsla sig ännu. Ingenstans nämns någon partner, utan detta är ett så att säga förberedande samtal mellan två stycken väninnor där den ena jagat upp sig, och den andra försöker lugna ner henne.

8.2.3. Kategori: Övriga relationer

Tema: Tillit och regler

I detta kapitel handlar det inte längre om parrelationer, utan nu riktas fokus till andra människor i omgivningen. En 17-årig tjej skriver i nummer 1950:12 in och vill få hjälp att hitta ett par adoptivföräldrar, eftersom att hon inte har några föräldrar själv och inget riktigt hem heller. Bigi ger dessvärre ett väldigt dystert besked om att ungdomar i den åldern sällan upptas i nya familjer, men samtidigt passar hon på att flika en hel rad bilder som anspelar på vilken genusedentitet aktören har: "Inte ens små gossar över fem år göre sig besvär – ljuslockiga, blåögda flickebarn väcker moders- och faderskänslor till liv och kan nästan alltid placeras. Gossar blir efterhand bråkiga, det kan man läsa om i böcker, och så nöter de skor så förskräckligt"⁹⁰. D.v.s. att flickor generellt föredras framför pojkar, dels därför att de inte kräver lika mycket tillsyn i form av kläder eller i detta fall skor, och dels därför att flickor har en starkare tendens att skapa föräldrakänslor hos vuxna. Vad detta beror på kan man bara spekulera i, men kanske menar Bigi att flickor i större utsträckning utstrålar ett behov av omhändertagande än vad pojkar gör? Om det är så hon menar, och det finns naturligtvis risk att jag har övertolkat det hela nu, så innebär det också att Bigi ställer upp flickor som mindre

⁸⁹ *VeckoRevyn*, 2010:1, s. 68.

⁹⁰ *VeckoRevyn*, 1950:12, s. 53.

benägna att ta hand om sig själva och därför behöver mer hjälp, något som vuxna känner av och därför vill 'hjälpa' dem genom att ta in dem i familjen. Det finns en tydlig syn på hur pojk- och flickbarn ska vara och uppföra sig som återkommer i Bigis framställningar. Tidigare i analysen (se s. 27) menade Bigi på att pojkar sliter kläder och måste få många tillsägelser när de är små, ett uttalande som inte inkluderade flickor. Hon har alltså tydliga bilder för hur pojkar och flickor ska bete sig, en dikotomi mellan könen som hon ser som självklar. Detta i sig lägger grunden för hur hon ser på kvinnor och män generellt.

I nummer 1970:1 skriver den 14-åriga *Orolig och ovetande* då hon är gravid och vill göra abort utan att någon får reda på det, och undrar därför om hon kan lita på att skolsköterskan inte berättar detta vidare? Dagmar lugnar henne med informationen att skolsköterskan har tystnadsplikt och alltså inte får lov att berätta för hennes föräldrar om hon inte ger sitt godkännande. Hon tycker att flickan ändå ska berätta för sina föräldrar eftersom att detta är en mycket stor sak, och att hon troligtvis kommer att behöva deras stöd förmodligen p.g.a. skribentens ringa ålder. Skolsköterskan kan annars hjälpa henne att komma i kontakt med en rådgivningsbyrå som i sin tur kan hjälpa henne att fatta beslutet kring att göra abort, bistå med en läkare som kan berätta om den operationstekniska delen av aborten samt med en kurator som bl.a. kan hjälpa till så att föräldrarna förstår att de inte ska döma sin dotter, utan istället försöka stötta henne. Det finns inga spår av känslor i detta svar, inga empatiska kommentarer om att hon t.ex. förstår flickans oro eller liknande, utan texten är rakt igenom informativ och dessutom hänvisar hon ständigt till någon annan, såsom rådgivningsbyrån eller skolsköterskan.⁹¹

I nummer 1970:13 skriver *Oroliga föräldrar* och berättar att deras nioårige son snattar från såväl dem själva, hans kamrater och även i affärer. Dagmar skriver nästan i form av pojkens företrädare då hon förklarar att det finns många anledningar till varför barn stjälar, samt att det faktiskt inte är särskilt ovanligt att barn gör detta. "Det är också vanligt att föräldrarna blir väldigt upprörda över att barnen gör 'orätt' innan de fått klart för sig vad som kan vara orsaken och att barnen i alla fall kan vara väldigt rättänkande"⁹² är den avslutande kommentaren vilken tyder på att hon inte vill att föräldrarna ska överreagera på barnets beteende, men som också innebär att hon försöker skapa en förståelse hos föräldrarna för barnets agerande. Hon lägger ingen vikt vid att barnet är en pojke, utan menar att kärlek och

⁹¹ Fram till 1975 var kvinnor tvungna att ansöka om abort, varpå en särskild kommitté skulle utreda fallet och detta kunde uppgå till ca tre veckors väntan. Källa: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/abort>, 2013-05-20.

⁹² *VeckoRevyn*, 1970:13, s. 31.

ömhet allmänt är viktiga ingredienser för att skapa trygghet och möjliggöra en förändring. Likväl skriver hon återigen och tipsar om professionell hjälp, om det nu skulle vara så att föräldrarna inte klarar av att handskas med situationen på egen hand, men denna hjälp är tänkt för såväl barnet som för föräldrarna; det hela går ut på att skapa en förståelse mellan parterna.

Tema: Bemötande

För en gångs skull i Bigis spalt får tidningsläsarna faktiskt läsa en relativt lång del ur ett brev signerat *Inga-Greta*:

Mamma brukade säga till mig, när jag var så stor att jag kunde begripa någonting, att man kunde säga vad som helst om pappa men otrogen emot henne skulle han aldrig kunna vara. Men han var nästan alltid elak och snål både emot henne och oss barn. Ofta drack han så att vi fick gå bort och stanna över natten hos en moster för att mamma var rädd att han skulle göra oss något.⁹³

Vidare undrar hon vilken som är den värsta av alla synder, “om det [otrohet, *min anm.*] är det enda en människa *inte* gör sig skyldig till är hon då ursäktad för allt annat ont hon gör?”⁹⁴

Bigi reagerar starkt på denna fråga, eller snarast på hela brevet, och gör sig stor möda att förklara varför pappan inte skulle bli ursäktad. Hon för ett långt resonemang som mynnar ut i att om man inte ens blivit frestad att synda, då är man större syndare än om man frestades att synda. Hon försöker med ett fiktivt exempel ge klarhet i detta resonemang, men dessvärre villar hon bort sig och det hela slutar med att hon motsäger sig själv:

En gift man ses flirta med någon kvinna som inte är hans hustru, det kanske inte är så illa menat. Men flirten åses av några gamla fröknar som tisslar och tasslar, djupt chockerade. *De* skulle aldrig blivit utsatta för motsvarande frestelse, naturligtvis, men de faller för den som *de* har till hands: att skvallra, att döma dem som inte kan försvara sig och kanske rentav vålla olycka, där sådan kunnat undvikas. Vem vågar påstå att deras synd är ‘mindre’ än det flirtande parets?⁹⁵

I förhållande till brevet som Bigi försöker svara på, tror jag ändå att hon egentligen menar att det faktiskt är skillnad mellan en frestad syndare och en icke-frestad syndare. Hon skriver nämligen tidigare att “såsom Inga-Greta skildrar sin pappa [...] skulle jag våga den gissningen att han inte ens var utsatt för frestelse från andra kvinnor” eftersom att hon anser att kvinnor inte faller för småaktiga och självcentrerade män. Här bygger hon upp en bild av att män ska ha pengar som de delar med sig till kvinnor av, annars är de inte åtråvärda och de kommer inte ens att försöka få honom till sig, då de inte kan få något ut av honom. Detta kan också ses som att Bigi anser att kvinnor generellt värderar en rik man högre än en fattig samt att de är relativt ytliga vad gäller just denna aspekt. Detta ska naturligtvis ses i ljuset av 50-talet då det var förhållandevis få kvinnor som förvärvsarbetade och därför stod i ekonomisk

⁹³ *VeckoRevyn*, 1950:10, s. 25.

⁹⁴ *VeckoRevyn*, 1950:10, s. 25.

⁹⁵ *VeckoRevyn*, 1950:10, s. 25.

beroendeställning till män. Å andra sidan reproduceras bilden av en beroende kvinna, vilket bekräftar denna bild och kanske bidrar till att fler kvinnor känner att detta är ett normalt och förutbestämt mönster och därför heller inte känner ett behov av att ta sig ur detta system. Bigi är återigen snabb att döma och i hennes beskrivande exempel med de olika syndarna målar hon också upp och befäster en annan bild av kvinnor, nämligen den av de sladdrande fruntimren som helt enkelt inte kan hålla sig från att falla för den frestelse som ligger dem som kön till hands: skvallret.

VeckoRevyn hade som ovan nämnt under 1970-års upplaga valt att tillägna Dagmars spalt åt frågor rörande barn varannan vecka. I nummer 11 återfinns därför fyra frågor från föräldrar och en av dem är *Blyg mamma* som är mycket orolig över att behöva prata med sin 4-åriga dotter om sexualupplysning eftersom att hon själv kommer från en miljö där det inte talades om sådant. Dagmar lugnar henne med att säga att man kan svara på barnets frågor allt eftersom de dyker upp, och att det då också oftast räcker med korta och koncisa svar, eftersom att de ändå inte kan greppa allt på en gång. Detta är en långsam process, men om hon ändå vill förbereda sig så mycket som hon kan, så rekommenderas att “[n]i – eller pappan kanske t o m – kan också läsa Sten Hegelers ’Hur går det till, mamma’ direkt för er dotter”⁹⁶. Häri ligger en del skapande av genusidentiteter. För det första föreslår Dagmar en bok som i bara sin titel utgår från att det är mamman som kommer att få dessa frågor. Detta gör den förmodligen för att man helt enkelt utgått från att pappan inte är lika närvarande i barnens uppfostran så att det faller sig mer naturligt för barnen att vända sig till mamman. För det andra lägger Dagmar en värdering i det faktum att pappan skulle kunna hjälpa till; det är inte självklart att han ska göra det, utan sättet som hon skriver det på (‘pappan kanske *till och med*’) utgår från att det vanligtvis *inte* är pappan som tar hand om dessa angelägenheter i familjen, alternativt att hon syftar på att pappan vanligtvis inte läser för barnen. Oavsett vilket, så framstår det som att det naturliga är att mamman har hand om det som rör barnen, och om pappan finns med, så är det anmärkningsvärt. De traditionella genusidentiteterna befästs och kopieras återigen, vilket leder till att normerna för vad kvinnor och män är, ska göra och får vara reproduceras.

Tre nummer senare skriver *Ensam mor* in eftersom att hon är orolig över att hennes son på fyra år, vars far aldrig hör av sig, inte ska ha tillräckligt många manliga förebilder, bl.a. för att det bara finns ”fröknar” på hans daghem. Dagmar är helt med på kvinnans resonemang och stämmer in i att pojken behöver manliga förebilder. Hon slänger in en samhällskritisk

⁹⁶ *VeckoRevyn*, 1970:11, s. 29.

kommentar då hon menar att det behövs mer manlig personal inom organisationer som har hand om barn och motiverar detta med "[s]ärskilt pojkar behöver någon manlig vuxen att identifiera sig med". Hon menar så att pojkar behöver se hos vuxna män hur de ska bete sig och vara för att sedan kunna spegla detta beteende och alltså reproducera det. Dagmar lugnar dock skribenten med att säga att även andra män, som inte är pojkens far, såsom vänner, grannar, manliga släktingar etc. "kan göra en utomordentlig insats på det här området". M.a.o. spelar det ingen större roll vilken man det är sonen ser upp till, eftersom huvudsaken är att förebilden är en man, och att pojken lär sig att kopiera hans uppträdande. Dagmar anser att det till och med vore bra om sonen fick en vän som hade en pappa som intresserade sig för barn, eftersom att han då kunde få mer kontakt med en manlig förebild. Detta svar är i mina ögon ett praktexempel på hur Butlers teori fungerar och Dagmar uppmanar t.o.m. mamman att hitta vuxna män som pojken kan få studera och härma. Hon säger visserligen att pojken inte kommer att ta någon skada av att inte ha en far. Ändå avslutar hon sitt brev med att påpeka att sonen inte behöver bli sämre anpassad p.g.a. detta, "särskilt om han har en mamma som är öppen för olika problem och är beredd på att försöka lösa dem på bästa sätt"⁹⁷. Detta tolkar jag som att det trots allt är viktigt att mamman gör sitt yttersta för att skapa en situation där pojken får uppleva den norm som innebär en man och en kvinna, vilket lite hårddraget kan ses som att den heteronormativa matrisen förespråkas för att inte 'skada' pojkens uppväxt och anpassning till samhället.

År 2010 finner vi *Linn*, 21 i Pär's spalt. Hon har ett stort problem med sin killes familj, eftersom de inte gillar henne och talar illa om henne. Pojkvännen vågar inte göra något åt det och hon vill inte att han ska säga upp kontakten med dem, men hon vill att han ska stå upp för henne, vilket hon sagt till honom – men inget händer från hans sida. Pär svarar mer eller mindre rutinartat att de ska prata om det, och att de på så sätt ska kunna hitta ett sätt att umgås på. Men efter detta tar Pär mer ställning än vad han brukar och tar ganska så tydligt skribentens parti genom att lägga skuld på familjen, samt genom att skriva att hon kan *kräva* att pojkvännen ska stå upp för henne: "För om han verkligen vill ha dig i sitt liv så måste han reda ut problematiken med sin familj och hur de behandlar dig. Det här är liksom inte ett okej beteende från vuxna människor"⁹⁸.

⁹⁷ *VeckoRevyn*, 1970:13, s. 31.

⁹⁸ *VeckoRevyn*, 2010:6, s. 70.

I numret därpå, men denna gång i Hannahs spalt, återfinns ett mycket likt fall då *Hanna, 21:s* pojkvän inte heller står upp för henne när hans familj talar illa om henne, även om han kan erkänna inför bara henne att de är ”dumma i huvudet och så”. Hannah börjar sitt svar med att på sitt personliga vis kasta lite skit på hans familj: ”Det är mycket märkligt för att inte säga omoget och extremt självviskt av dem att bete sig som de gör, och jag tycker givetvis att din kille bör prata med dem och att de borde förstå att de för hans skull i alla fall kan bemöta dig med respekt”. Efter att ha konstaterat att felet egentligen bara ligger hos familjen, går hon över till att försöka hjälpa *Hanna, 21* att handskas med det, nämligen genom att rekommendera tekniken ’kill them with joy’ vilken innebär att hon stålsätter sig mot alla elaka kommentarer som hon får, och ändå bemöter dem med ett leende och ett nästan överdrivet smicker, så att de till sist tvingas vara trevliga mot henne. Avslutningsvis kastar Hannah en känga åt pojkvännen och skriver apropå att familjen i alla fall borde bete sig civiliserat mot henne: ”det är det minsta man kan begära och det är något din pojkvän definitivt kan kräva av dem”.⁹⁹

I båda dessa fall skriver Hannah och Pär att felet ligger hos familjen eftersom att de verkar lita fullt på skribentens beskrivning av situationen. En del av motiveringen till detta ligger i att familjen består av vuxna människor som borde vara mogna och medvetna nog för att inse att detta inte är ett särskilt bra beteende. Såväl Pär som Hannah använder sig av ordet ’kräva’, men på lite olika sätt. Pär menar att *Linn, 21* ska kräva av sin kille att han ska stå upp för henne, medan Hannah säger att det är *Hanna, 21s* pojkvän som bör kräva av sin familj att de ska uppföra sig väl mot hans flickvän. Hannah lägger på så vis inte lika mycket ansvar på pojkvännen som Pär gör i sitt fall, eftersom att hon till syvende och sist anklagar familjen, inte pojkvännen. Detta innebär också att hon i mindre utsträckning än Pär tar ställning till hur killen bör agera, medan det i Pärs svar finns en slags underton av ansvar som läggs på killen, men huruvida han får detta ansvar på sig för att han är kille, eller för att det råkar vara hans sida av familjen som betar sig illa mot flickvännen, framgår inte.

Tema: Ansvar

Nedan följer en analys av sammanlagt fyra fall, två från 1950 och två från 1970. Det handlar om två teman och varje tema finns representerat i de båda årgångarna. Därför har jag valt att frångå min i uppsatsen övrigt rådande kronologiska ordning, för att först skriva om det första

⁹⁹ *VeckoRevyn*, 2010:7, s. 74.

temat, och sedan om det andra, även om det innebär att läsaren kommer att hoppa mellan 1950 och 1970 två gånger.

I nummer 1950:8 återfinns ett brev signerat med ett självfördömande *Elak svärmor* som under fem år har fått ”tjäna passopp i [sin] sons hem utan att ens få så mycket som tack för besväret” eftersom att sonhustrun springer iväg till sin egen familjs hem så fort de ropar, och då lämnas skribenten ensam med hushållet, även om hon ”har dåligt hjärta och annars är gammal och utsliten”. Bigi irriterar sig tydligt över sonhustruns beteende och skriver föraktfullt: ”Sonhustrun handlar tydligen i tron att den äldre generationen alltid är omåttligt smickrad av att få vara den yngre till lags”¹⁰⁰ och uppmanar skribenten att helt sonika tacka nej till vidare arbete i det hemmet. Det är tydligt hur Bigi och skribenten utgår ifrån att det är en av de två kvinnorna som ska ta hand om hemmet; deras enande länk – sonen – tas aldrig upp som tänkbar kandidat för hushållsarbetet. Det framgår inte om han har ett heltidsjobb och därför inte hinner ta hand om hushållet, men det verkar ändå inte vara relevant. Här befästs bilden av kvinnan som den som ska ta hand om hushållet, och både Bigi och skribenten är rörande överens om att det borde vara svärdottern som gjorde det eftersom att det är hennes hem.

År 1970 finns en liknande situation men där är det dock en mormor vars dotter ständigt utgår från att hon kan ta hand om hennes son på fem månader. Mormodern är visserligen hemmafru, men hon är med i flera föreningar och har dessutom två tonårspojkar hemma. Dessutom är hennes man ”van vid ett städat hus och att jag sköter allting hemma så att han kan ägna sig åt sitt arbete”¹⁰¹. Hon är nu orolig över att det skulle bli för mycket jobb att ta hand om barnet hela dagarna och vill därför tacka nej, men är samtidigt rädd att detta kommer att skada hennes förhållande till dottern. Svaret inleds med:

Varje människa har rätt att leva sitt eget liv, och det är givetvis fel om er dotter utnyttjar er som dagmamma om hon verkligen fått klart för sig hur ni känner det. Kanhända har hon alltid haft er till hands när hon behövt någon hjälp och tar för givet att ni vill hjälpa nu och utan att fundera närmare över saken.¹⁰²

Här ger Dagmar mormodern rätt i att tacka nej, men i nästa andetag påpekar hon att dottern aldrig har behövt tänka på någon annan, d.v.s. att hennes uppfostran, som ju skribenten har sört för, har missat att ge henne den empati som behövs för att inse att alla inte alltid vill och kan ställa upp till 100% för henne. M.a.o. får skribenten faktiskt veta att det är något av hennes eget fel att det blivit så, eftersom att dottern inte har lärt sig bättre. Precis som i det

¹⁰⁰ *VeckoRevyn*, 1950:8, s. 36.

¹⁰¹ *VeckoRevyn*, 1970:6, s. 53.

¹⁰² *VeckoRevyn*, 1970:6, s. 53.

föregående ärendet från 1950 med svärmodern utgår Dagmar från att det är en av kvinnorna som ska ta hand om barnet och det nämns aldrig att morfadern, dotterns make eller bröderna skulle kunna hjälpa till. Detta tycker jag återigen indikerar att arbetsuppgifterna delas upp utefter vilket kön personen i fråga har och genom sättet att ignorera den potentiella manliga arbetskraften så befästs bilden av kvinnan som ansvarig för hemmets alla arbetsuppgifter.

Åter tillbaka till 1950, men denna gång i nummer 9, skriver *Flicka på landet* in och berättar att hennes mamma ligger på sjukhuset, och att hon därför tar hand om hela hushållet själv (inklusive två bröder), även om hon bara är 16 år. Problemet är nu att hon vill kunna gå ut om helgerna och roa sig, men hon oroar sig över vad omgivningen kommer att säga om henne då. Detta tycker Bigi att hon ska strunta i; hon borde tvärtom roa sig ännu mer för att ”lätta upp er tillvaro, den är redan ovanligt nedtyngd av ansvar för er ålder. Skulle folk börja beskärma sig tycker jag att ni ska be bröderna rycka in till er hjälp”. Här tar dessutom Bigi tydligt ställning och frågar uppfordrande om inte bröderna kunde ta sitt ansvar och ta hand om mamman och hemmet också? ”Tar de ingen del i hemmets skötsel alls? Märkvärdigt hur många ansvarsfulla och mindre roande uppgifter som alltjämt anses vara döttrarnas privilegium. Inte minst på landet!”¹⁰³ Hennes ställning är intressant och en aning förvånande; tidigare har Bigi gett uttryck för att hon instämmer i att kvinnorna ska ha hand om hem och omvårdnad etc., men här ställer hon krav på männen och förespråkar mer underhållning för tjejen. Kanske att skribentens ålder väger in, ringa 16 år, och att Bigi hade resonerat annorlunda om det rörde sig om en äldre kvinna, men inte desto mindre talar hon här emot samhällsnormen om könens olika samhälls- och arbetsuppgifter. Kanske att Bigi inte har en samhällsomvälvande agenda med detta uttalande, men hon är tillräckligt skärpt i övrigt för att förstå den makt och det inflytande som hon har över sina läsare, precis som Kollind har menat gäller för all veckopress i alla tider.

Det sista brevet som kommer att tas upp i denna uppsats är publicerat i 1970:4 av en kvinna som signerar med *41 år*. Hon är numera frånskild och har äntligen efter att i flera år ha bott samman med sina föräldrar igen, lyckats skaffa sig en lägenhet, ett jobb och ett självständigt liv i en annan stad. Nu har hennes far blivit dålig och behöver tillsyn som modern inte riktigt orkar ge, och därför tycker föräldrarna samt alla de gifta syskonen att hon, som är ogift, borde ta hand om fadern. All denna skuldbeläggning har lett till att hon numera inte känner någon

¹⁰³ *VeckoRevyn*, 1950:9, s. 30.

glädje över att träffa föräldrarna mer. Den ingång som Dagmar väljer till svaret är en generell reflektion över hur samhället har förändrats:

Trots att vi accepterat en livsstil med familjesplittring och vars och ens rätt att leva sitt eget liv, har vi ändå samvetsqual för att vi inte gör som förr: flyttar ihop med barn eller föräldrar och tar hand om varandra. På något sätt är det skönt att vi fortfarande har samvete och att vi vill hjälpa varandra.¹⁰⁴

Här bekräftar hon den skuld som *41 år* känner inför sitt dilemma, men hon går raskt vidare och menar på att det inte är rätt av de gifta syskonen att anta att den ogifta systemen inte har något bättre för sig än att ta hand om föräldrarna. De ser det som en självklarhet att hon ska ta hand om dem, eftersom att hennes singelliv inte värderas lika högt – det är ju inte en del av den heterosexuella matrisen och tvåsamheten, och således står hon lite lägre i samhällsordningen. Dessutom lägger Dagmar till en slags varningens ord kring döttrar som aldrig lämnar hemmet: ”De hemmadöttrar som gått hemma hela sitt liv och hjälpt och skött föräldrarna har gjort föräldrarna stora, kanske oersättliga tjänster, men de råkar i en fruktansvärd situation själva när föräldrarna gått bort och de står där ensamma, utan någon förankring i tillvaron”.¹⁰⁵ Detta uttalande vittnar om en tidigare erfarenhet och kunskap liknande situationer, och det finns en slags ’tycka synd om’-känsla för dessa döttrar; det verkar som att Dagmar inte vill att skribenten ska hamna där. Hon tar alltså den ensamstående kvinnans parti, precis som Bigi tog den 16-åriga flickans parti, och menar att ansvaret bör fördelas på familjens alla medlemmar oavsett om de är gifta eller inte. Hon sätter sig således på tvären mot att premiera de som följer den heterosexuella tvåsamhetsmatrisen, och vill istället se hel och klar jämställdhet oavsett om man följer normen eller ej. Återigen syns den potential som såväl Holgersson som Willner Hjelm tagit upp, som veckopressen och hjärtespalter besitter: om de bara vill, kan de vara med och bryta de normer som byggts upp genom att inte normalisera det normala, utan snarare skapa ett forum för det som för tillfället ses som lite annorlunda, lite queert. Det ligger en otrolig möjlighet i den makt som dessa experter besitter i och med den kommunikation som de ständigt för med läsarna, särskilt om vi ska tro Larssons tankar om att kvinnor läser veckopress på ett identifierande sätt.

9. Slutsatser och sammanfattning

Jag har undersökt om de fyra rådgivarna i dessa årgångar är med och skapar/reproducerar heteronormativitet och genusidentiteter genom sina svar samt om det har gått att se en utveckling inom detta över tid. Det har visat sig vara fruktbart att använda Butlers teori om

¹⁰⁴ *VeckoRevyn*, 1970:4, s. 22.

¹⁰⁵ *VeckoRevyn*, 1970:4, s. 22.

den heterosexuella matrisen och det performativa könet, eftersom att denna tillåtit mig att se när rådgivarna har applicerat vissa egenskaper till brevens aktörer just p.g.a. deras kön.

Bigi från 1950 är den av de fyra experterna som på tydligast sätt reproducerar bilden av kvinnor och män som olika kön/genus och med olika uppgifter i samhället. Hon kan nästan sägas stå för en slags särartsfeminism, eftersom att hon inte har för avsikt att hjälpa kvinnorna ut i arbetslivet och på så vis bli ekonomiskt jämställa med männen. Istället vill hon att kvinnornas arbete ska uppskattas och värderas av männen, och när de inte är det, kan hon vara ganska krass och bl.a. förespråka skilsmässor, dels som hot men också som faktiska åtgärder för att komma undan män som behandlar dem illa. Bigi måste ses i sin kontext, d.v.s. i en efterkrigstid där ordning i samhället efterfrågades och där diskussioner om jämställdhet mellan könen ännu inte kommit på tal. Därför är det heller inte förvånande att hon tycker att det är och ska vara skillnad på män och kvinnor, eller pojkar och flickor för den delen. Hon uttrycker tydligt att kvinnor är de som ska ta hand om hem och barn, och hon bekräftar bilden av trygghetsskapande män som ideala makar. Genom att explicit säga att pojkar sliter ut sina skor snabbare än flickor reproducerar hon bilden av att det är skillnad mellan tjejer och killar, men ibland så överraskar hon och tycker att männen gott kan hjälpa till med hemarbetet. Men även när hon då och då är progressiv i sina tankar om arbetsfördelning så ligger de skilda genusidentiteterna ändå som ett täcke över alla hennes resonemang.

Dagmar, som är rådgivare 1970, har en helt annan framtoning än Bigi. Dagmar är lugn och saklig i sina svar och hon försöker att inte ta ställning till insändarnas dilemman. Det är sällan som Dagmar skriver att kvinnor och män bör vara på ett eller annat sätt, utan hon försöker tala i generella termer så gott det går. Trots detta så har hon också en uppfattning om hur män och kvinnor ska förhålla sig till varandra och ibland lyser detta igenom, exempelvis när hon utgår från att en gynekolog kommer att vara en man eller när hon uttryckligen skriver att en pojke behöver manliga förebilder för att kunna lära sig hur han ska vara genom att härma mannen. Men överlag är Dagmar ganska neutral och ibland – när hon t.ex. är glad över att lagen inte längre utgår från att det kommer att vara bäst för barn att bo hos modern efter en skilsmässa – även progressiv. Dagmar skriver i *VeckoRevyn* under en tid precis innan en rad jämställdhetsåtgärder införs; 1971 införde Sverige särbeskattning, 1974 infördes föräldraförsäkringen och 1975 tilläts rätten till fri abort¹⁰⁶. Detta kan naturligtvis påverka hennes svar eftersom att

¹⁰⁶ <http://jamstall.nu/vad/viktiga-artal/>, 2013-05-26.

jämställdhetsdebatten inte kommit igång på allvar än, men det märks ändå på hennes svar att jämställdhetstankarna finns i luften.

2010 finns två rådgivare; Hannah som svarar på frågor om sex och samlevnad, samt Pär som utmålas som 'killexpert'. De är ganska lika i termer om huruvida de reproducerar genusidentiteter eftersom att båda strävar efter att göra svaren individualiserade och poängterar ofta att enda rådet som de kan ge skribenterna är att prata med den andra parten för att på så sätt skapa förståelse för varandra och genom detta kunna hitta en lösning som passar båda. Hannah såväl som Pär uppmuntrar skribenterna att leta efter den stora lyckan i den heteronormativa tvåsamhetens trygga famn, men detta måste också ses ur ljuset att det är precis denna norm som skribenterna efterfrågar, och de vill ha råd och tips för att nå dit. Hannah och Pär är på individuell nivå neutrala och försöker låta bli att skapa genusidentiteter åt sina skribenter och läsare. Däremot är förändringen av formatet i 2010 (att ha två experter istället för bara en) ur ett strukturellt perspektiv mycket mer genusidentitetsskapande än de tidigare årgångarna, eftersom att *VeckoRevyn* nu genom att ha en killexpert signalerar att killar är ett annat väsen som bara killar förstår sig på. Det är därför som tidningen har tagit in Pär som en slags talesperson från detta släkte, som nu ska avslöja för de ovetande tjejerna hur killar fungerar. Dras denna tanke vidare resulterar det i att *VeckoRevyn* nu uppfattar det som att kvinnor och män är väldigt olika varelser, till skillnad från 1970 års Dagmar som försöker göra gällande att det inte är några större skillnader mellan killar och tjejer.

Vidare ville jag titta på rådgivarnas röster och hur dessa påverkade hjärtespalten som genre, samt hur rådgivarna tilltalade kvinnorna och det har visat sig vara stor skillnad mellan dem. Likt Gullan Skölds undersökning, visar även min uppsats på att tilltalet har förändrats över tid. Bigis röst är allt som oftast mycket personlig, det märks att hon bryr sig om skribenterna och deras bekymmer, men samtidigt kan hon vara ganska fräck. Tonen är i grunden alltid vänlig och omhändertagande, men det betyder inte att hon inte kan säga till på skarpen då och då. Detta gäller inte för Dagmar. Genom att ständigt distansera sig och hålla spaltens stämning på en opersonlig nivå framstår hon tydligare som en expert än som en väninna. Hon svarar väldigt sakligt och ibland låter det nästan som att hon inte engagerar sig alls, utan bara skickar vidare skribenterna till andra instanser såsom kuratorer, gynekologer m.m. Pär liknar Dagmar lite i detta, även om han sällan rekommenderar andra professionellas hjälp, men han försöker också att vara neutral och objektiv när han svarar. Samtidigt så närmast underminerar han sin egen titel som killexpert när han flertalet gånger poängterar att han bara kan tala

utifrån sig själv och alltså inte är representativ för alla killar. Hannah däremot är en slags blandning av alla de andra tre. Hon är engagerad som Bigi, saklig som Dagmar och individualistiskt inställd till skribenterna, precis som Pär. Det som utmärker henne är hennes mycket personliga stil där hon ofta refererar till sina egna erfarenheter och delar med sig av sina inre tankar. Ibland påminner hennes svar nästan om en blogg, en plats där hon visar sig själv med de skavanker hon har. Detta 'blottande' gör att det skapas en tillit till henne, hon är realistisk, jordnära och 'på riktigt'; en vanlig tjej, precis som skribenterna. Hannah jobbar aktivt med att skapa denna 'over the Teacup'-stämning genom att först bejaka skribentens problem, för att sedan ta upp och diskutera eventuella lösningar och till sist ge råd om vad skribenten ska göra härnäst.

Jag upplever det som att rådgivarna har utvecklats mer mot jämställdhet och genusneutralitet i sina svar, än vad skribenterna har gjort i sina frågor. Det är liknande problem som tas upp i alla årgångar, om än med lite modifikationer, men grundproblemet består fortfarande i att finna en man att dela sitt liv med. Här är det dock viktigt att ha i åtanke den makt som Anna-Karin Kollind påpekat att rådgivarna sitter på: vi får utgå från att de själva väljer vilka frågor de ska svara på i varje nummer, vilket följaktligen leder till att de sätter tonen för spalten. Genom att välja vilka frågor som är ok att ställa, normaliseras även frågornas karaktär. Således kan det vara så att om det alltid finns många frågor om hur man uppnår tvåsamhet, så tänker de framtida skribenterna att det är denna typ av frågor som är ok att ställa. Alternativt kan det vara så att de som inte eftersträvar den heterosexuella matrisens ideala värld antingen söker sig till andra forum, eller helt enkelt sällas bort av redaktörerna. Oavsett vilket, är det uppenbart att spalterna genererar en bild av att ett lyckligt liv ska innefatta en parrelation med en person av det motsatta könet.

Såväl Ulrika Holgersson som Elin Willner Hjelm tar upp den förändringspotential som finns inom veckopressen då den utformas efter läsarnas efterfrågan, men jag tror att förändringen uteblir antingen p.g.a. att rådgivarna inte har insett vidden av sin makt och sitt inflytande, att de trivs med de normer och samhällsstrukturer som finns, eller att skribenternas och läsarnas mentaliteter är mycket trögrörliga. Sett ur detta perspektiv kan hjärtespalter, precis som Holgersson framlyfter, ses som en tydlig kvarleva från sin egen tid. Man måste också fråga sig om läsarna skulle vara ok med en stark förändring i vissa attityder, med tanke på Skölds undersökning som visar på att veckopressen aktivt söker sina läsare och försöker att tillfredsställa dem. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg den mikropolitik som Kollind talat

om, den som uppstår i samma stund som skribenternas utblottade problem behandlas av en främling och blir till information som andra läsare ska ta till sig. Läggs detta samman med Lisbeth Larssons slutsats om att kvinnor läser identifierande, blir rådgivarnas makt över läsarnas genusuppfattningar väldigt stor, och detta är naturligtvis något som rådgivarna borde vara mycket noga med och medvetna om.

Det är också genom experternas sätt att svara som frågorna kommer att ändra karaktär. Detta syns tydligt när det gäller Dagmars period. Eftersom att hon svarar så pass faktaorienterat, så blir även frågorna utformade på detta vis; då vet skribenterna att de kommer att få ett svar och dessutom ökar deras chanser att komma med i tidningen. De frågor som ställs till Hannah är t.ex. mycket mer känslösamma, värderande och personliga, men så är det också precis på det sättet som hon uttrycker sig. Det är svårt att säga om detsamma gäller för Bigis rådgivartid, eftersom att vi inte får tillgång till breven mer än genom hennes röst. Detta i sig är en stor makt för Bigi, eftersom att ingen kan komma att ifrågasätta hennes svar lika enkelt som under de senare årgångarna.

Förslag till vidare forskning

Under arbetesgång har många frågor och tankar dykt upp. Det vore intressant att göra en ännu starkare komparation mellan två rådgivare som arbetar precis perioderna efter varandra för att kunna se om tonen och inställningen skiftar mycket mellan individerna. Och om det är relativt lika svar och attityder istället försöka få insikt i hur mycket tidningsredaktionen har möjlighet att styra det utflöde av åsikter som syns i problemspalterna. Ytterligare en ingång kunde vara att verkligen analysera de brev som presenteras i tidningen, för att på så sätt kunna avgöra om skribenterna i själva verket är så pass trögrörliga som det framstår i denna uppsats, eller om denna upptäckt bara råkat vara en slump. Den huvudsakliga anledningen till att veckopressen borde utforskas mer är för att det ännu är ett relativt orört material, sett till den mängd som finns att tillgå. Veckopressen har uppenbart en otrolig potential att påverka sina läsare och i förlängningen även hela samhället, just för att det är så många människor som tar del av den på ett eller annat sätt, och det är underligt att inte mer har gjorts inom detta område.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Beetham, Margaret, *A magazine of her own?: domesticity and desire in the woman's magazine, 1800-1914*, Routledge, London, 1996.

Butler, Judith, "Det performativa könet", *Res publica*, 1997:1, (ur *Gender Trouble*).

Engblom, Lars-Åke, Gustafsson, Karl Erik & Rydén, Per, *Den svenska pressens historia. 4, Bland andra massmedier (efter 1945)*, Ekerlid, Stockholm, 2002.

Gothlin, Eva, *Kön eller genus?*, Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborg, 1999.

Henrixon, Karolina, *Sex, kärlek & relationer i VeckoRevyns frågespalter 1949-2009*, kandidatuppsats, Sektionen för humaniora, Högskolan i Halmstad, 2010.

Holgersson, Ulrika, *Populärkulturen och klassamhället: arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Carlsson, Diss. Lund : Lunds universitet, 2005, Stockholm, 2005.

Kjeldstadli, Knut, *Det förflutna är inte vad det en gång var*, Studentlitteratur, Lund, 1998.

Kollind, Anna-Karin, "Hjärtespalten – En plats för vardagslivets mikropolitik", i *I sitt sammanhang: essäer om kultur och politik tillägnade Rolf Törnqvist*, (red.) Björk, Micael & Flisbäck, Marita, Östlings bokförlag Symposion, Eslöv, 2005.

Larsson, Lisbeth, *En annan historia: om kvinnors läsning och svensk veckopress*, JÄMFO, Stockholm, 1990.

Lindholm, Margareta, "Gender Trouble", i *Tvärtanten*, 1993:1, 8-11, *Dubbelliv: Reflektioner om döljande och öppenhet*. Kabusa Böcker, Ystad, 2003.

Ljungstedt Wide, Vanda & Mattson Fröjd, Matilda, *Dubbla och dolda budskap - En studie av Veckorevyn som din handbok i konsten att bli en god flicka*, kandidatuppsats, Institutionen för kommunikation, medier och it, Södertörns högskola, Huddinge, 2010.

Nilsson, Lisa, *A Womans Worth – En studie av hur genus produceras i Veckorevyn* kandidatuppsats, Institutionen för tematisk utbildning och forskning – ITUF, Campus Norrköping, Linköpings universitet, 2005.

Sköld, Gullan, *Ett rum för råd och tröst: veckotidningarnas hjärtespalter från 1940-talet till idag*, Leopard, Stockholm, 2003.

Willner Hjelm, Elin, *Kärlek 2010 – en studie i Veckorevyns representationer av kvinnor, män och tioner*, kandidatuppsats, Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap, Örebro universitet, 2011.

Elektroniska källor

<http://jamstall.nu/vad/viktiga-artal/>, 2013-05-26.

<http://www.ne.se/lang/hemskillnad>, 2013-05-17.

<http://www.ne.se/lang/samkonat-aktenskap>, 2013-05-06.

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/abort>, 2013-05-20.

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/veckorevyn>, 2013-03-29.

<http://www.skilsmassa.com/skilsmassa-statistik.html>, 2013-05-18.

<http://www.veckorevyn.com/OM-VR/Kontakt/>, 2013-04-01.

Källor

VeckoRevyn, 1950, nr 1-13.

VeckoRevyn, 1970, nr 1-13.

VeckoRevyn, 2010, nr 1-8.

Appendix: Exempel på spalterna från 1950, 1970 och 2010